

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο πενταμελές τμήμα)
της 24ης Οκτωβρίου 1997 *

Στην υπόθεση T-244/94,

Wirtschaftsvereinigung Stahl, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Düsseldorf (Γερμανία),

Thyssen Stahl AG, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Duisbourg (Γερμανία),

Preussag Stahl AG, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Salzgitter (Γερμανία),

Hoogovens Groep BV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το IJmuiden (Κάτω Χώρες),

εκπροσωπούμενες από τους Jochim Sedemund και Frank Montag, δικηγόρους Κολωνίας, και, όσον αφορά τη Hoogovens Groep BV, από τον Eric Rijnacker Hordijk, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Aloyse May, 31, Grand-rue,

προσφεύγουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Bernd Langeheine και Ben Smulders, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από

το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως**, εκπροσωπούμενο από τους Rüdiger Bandilla, διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας, και Stephan Marquardt, υπάλληλο διοικήσεως στη Νομική Υπηρεσία, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Alessandro Morbilli, γενικό διευθυντή της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, 100, boulevard Konrad Adenauer,

την **Ιταλική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη από τον Umberto Lanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ιταλίας, 5, rue Marie-Adélaïde,

την **Iva Laminati Piani SpA**, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα τη Ρώμη, εκπροσωπούμενη από τον Aurelio Pappalardo, δικηγόρο Trapani, και τον Massimo Merola, δικηγόρο Ρώμης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Alain Lorang, 51, rue Albert 1er,

παρεμβαίνοντες,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 94/259/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 12ης Απριλίου 1994, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που προτίθεται να χορηγήσει η Ιταλία στον όμιλο χαλυβουργικών επιχειρήσεων Πινα (ΕΕ L 112, σ. 64),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πρώτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Saggio, Πρόεδρο, Α. Καλογερόπουλο, τη V. Tiili, τους Α. Potocki και R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: Η. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 25ης Φεβρουαρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

- ¹ Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (στο εξής: Συνθήκη) απαγορεύει, κατ' αρχήν, τις κρατικές ενισχύσεις σε χαλυβουργικές επιχειρήσεις, ορίζοντας στο άρθρο της 4, στοιχείο γ', ότι δεν

συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και, κατά συνέπεια, απαγορεύονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην εν λόγω συνθήκη «οι επιδοτήσεις ή οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή οι ειδικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται από αυτά υπό οποιαδήποτε μορφή».

- 2 Το άρθρο 95, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

«Σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, στις οποίες απόφαση ή σύσταση της Επιτροπής παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους σκοπούς της Κοινότητας, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, η απόφαση ή η σύσταση αυτή δύναται να εκδοθεί μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ.

Η ίδια απόφαση ή σύσταση, εκδοθείσα με την αυτή μορφή, καθορίζει ενδεχομένως τις εφαρμοστέες κυρώσεις.»

- 3 Προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αναδιαρθρώσεως του τομέα της χαλυβουργίας, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 95 της Συνθήκης για να θέσει σε εφαρμογή, από την αρχή της δεκαετίας του '80, ένα κοινοτικό σύστημα ενισχύσεων επιτρέπον τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στη χαλυβουργία σε ορισμένες περιοριστικά απαριθμούμενες περιπτώσεις. Το σύστημα αυτό υπέστη διαδοχικές προσαρμογές, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι συγκυριακές δυσχέρειες της χαλυβουργικής βιομηχανίας. Έτσι, ο κοινοτικός κώδικας των ενισχύσεων προς τη χαλυβουργία που ίσχυε κατά την περίοδο που αφορά την υπό κρίση υπόθεση είναι ο πέμπτος κατά σειρά και θεσπίστηκε με την απόφαση 3855/91/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1991, που θεσπίζει κοινοτικούς κανόνες για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 362, σ. 57, στο εξής: κώδικας ενισχύσεων). Από τις αιτιολογικές του σκέψεις προκύπτει ότι θεσπίζει, όπως και οι προηγούμενοι κώδικες, ένα κοινοτικό σύστημα με σκοπό την κάλυψη των ειδικών ή μη ενισχύσεων που χορηγούν τα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή. Ο κώδικας αυτός δεν επιτρέπει ούτε τις ενισχύσεις για τη λειτουργία ούτε τις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση, εκτός αν πρόκειται για ενισχύσεις για το κλείσιμο μονάδων.

Το ιστορικό της διαφοράς

- 4 Ενόψει της επιδεινώσεως της οικονομικής και χρηματοδοτικής καταστάσεως στον τομέα της χαλυβουργίας, η Επιτροπή υπέβαλε ένα σχέδιο αναδιάρθρωσεως με την ανακοίνωσή της SEC(92) 2160 τελικό προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 23ης Νοεμβρίου 1992, με τίτλο «Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χαλυβουργίας, ανάγκη μιας νέας αναδιάρθρωσης». Το σχέδιο αυτό στηριζόταν στη διαπίστωση της διατηρήσεως μιας πλεονάζουσας δυναμικότητας διαρθρωτικού χαρακτήρα και αποσκοπούσε κυρίως να πραγματοποιήσει, στη βάση της εκούσιας συμμετοχής των χαλυβουργικών επιχειρήσεων, μια σημαντική και οριστική μείωση των παραγωγικών ικανοτήτων της τάξεως των 19 εκατομμυρίων τόνων κατ' ελάχιστον. Προς τούτο, προέβλεπε ένα σύνολο συνοδευτικών μέτρων στον κοινωνικό τομέα καθώς και χρηματοοικονομικά κίνητρα, συμπεριλαμβανομένων των κοινοτικών ενισχύσεων. Εκ παραλλήλου, η Επιτροπή έδωσε διερευνητική εντολή σε έναν ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, τον κ. Braun, πρώην γενικό διευθυντή στη γενική διεύθυνση βιομηχανίας της Επιτροπής, στον οποίο ανατέθηκε ουσιαστικά το έργο της συγκεντρώσεως και καταγραφής των στοιχείων σχετικά με τα σχέδια κλεισίματος επιχειρήσεων του χαλυβουργικού τομέα κατά την περίοδο που αφορούσε η προπαρατεθείσα ανακοίνωση, η οποία κάλυπτε τα έτη 1993 έως 1995. Ο κ. Braun υπέβαλε στις 29 Ιανουαρίου 1993 την έκθεσή του, η οποία έφερε τον τίτλο «Οι δρομολογημένες και προγραμματιζόμενες αναδιρθρώσεις στη χαλυβουργική βιομηχανία», αφού ήλθε σε επαφή με τα διευθυντικά στελέχη 70 περίπου επιχειρήσεων.
- 5 Με τα πορίσματά του της 25ης Φεβρουαρίου 1993, το Συμβούλιο δέχθηκε ευνοϊκά τις γενικές κατευθύνσεις του προγράμματος που υπέβαλε η Επιτροπή κατόπιν της εκθέσεως Braun, προκειμένου να επιτευχθεί σημαντική μείωση των παραγωγικών ικανοτήτων. Η αναδιάρθρωση σε σταθερή βάση του χαλυβουργικού τομέα έπρεπε να διευκολυνθεί με «ένα σύνολο συνοδευτικών μέτρων διαχρονικά περιορισμένων, τηρουμένων αυστηρώς των κανόνων περί του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων», έχοντας ως δεδομένο, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, ότι «η Επιτροπή [επιβεβαίωσε] την προσήλωσή της στην αυστηρή και αντικειμενική εφαρμογή του κώδικα ενισχύσεων και [θα μεριμνούσε] ώστε οι ενδεχόμενες παρεκκλίσεις που θα μπορούσαν να προταθούν από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης να συμβάλλουν πλήρως στην επιβαλλόμενη συνολική προσπάθεια μειώσεως των παραγωγικών ικανοτήτων. Το Συμβούλιο [θα αποφάσιζε] ταχέως σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια επί των προτάσεων αυτών».

- 6 Στο πνεύμα αυτό, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ανέφεραν στην κοινή δήλωσή τους που περιέχεται στα πρακτικά του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 1993 — όπου μνημονεύεται η συνολική συμφωνία που επιτεύχθηκε στα πλαίσια του Συμβουλίου προκειμένου να παράσχει τη σύμφωνη γνώμη του βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις στις δημόσιες επιχειρήσεις Sidenor (Ισπανία), Sächsische Edelstahlwerke GmbH (Γερμανία), Corporación de la Siderurgia Integral (CSI, Ισπανία), Ilva (Ιταλία), EKO Stahl AG (Γερμανία) και Siderurgia Nacional (Πορτογαλία) — ότι «[θεωρούσαν] ότι το μοναδικό μέσο προς μια κοινοτική χαλυβουργία υγιή και ανταγωνιστική στη διεθνή αγορά [ήταν] να παύσουν οριστικά οι δημόσιες επιδοτήσεις στη χαλυβουργία και να κλείσουν οι μη αποδοτικές μονάδες. Το Συμβούλιο, παρέχοντας την ομόφωνη συμφωνία του στις προτάσεις βάσει του άρθρου 95 οι οποίες του [είχαν] υποβληθεί, [τόνιζε εκ νέου] την προσήλωσή του στην αυστηρή εφαρμογή του κώδικα ενισχύσεων (...) και, ελλείψει εξουσιοδοτήσεως βάσει του κώδικα, στο άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Με την επιφύλαξη του δικαιώματος κάθε κράτους μέλους να ζητήσει την έκδοση αποφάσεως βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ και σύμφωνα με τα πορίσματά του της 25ης Φεβρουαρίου 1993, το Συμβούλιο [δήλωνε] αποφασισμένο να αποφύγει κάθε νέα παρέκκλιση βάσει του άρθρου 95 για ενισχύσεις υπέρ μιας συγκεκριμένης επιχειρήσεως».
- 7 Το Συμβούλιο παρέσχε τη σύμφωνη γνώμη του στις 22 Δεκεμβρίου 1993, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, επί της χορηγήσεως των προμνησθεισών ενισχύσεων, που σκοπό είχαν να συνοδεύσουν την αναδιάρθρωση ή την ιδιωτικοποίηση των οικείων δημοσίων επιχειρήσεων.
- 8 Σε αυτό το νομικό και πραγματικό πλαίσιο η Επιτροπή, για να διευκολύνει μια νέα αναδιάρθρωση της χαλυβουργικής βιομηχανίας, έλαβε στις 12 Απριλίου 1994, κατόπιν της προαναφερθείσας σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου, έξι ατομικές αποφάσεις στηριζόμενες στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης και εγκρίνουσες τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων οι οποίες δεν ικανοποιούσαν τα κριτήρια που επιτρέπουν, κατ' εφαρμογή του προαναφερθέντος κώδικα ενισχύσεων, την παρέκκλιση από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης. Η Επιτροπή ενέκρινε αντιστοίχως, με τις έξι αυτές αποφάσεις, τις ενισχύσεις που η Γερμανία προετίθετο να χορηγήσει στη χαλυβουργική επιχείρηση EKO Stahl AG, Eisenhüttenstadt (απόφαση 94/256/ΕΚΑΧ, ΕΕ L 112, σ. 45), τις ενισχύσεις που η Πορτογαλία προετίθετο να χορηγήσει στη χαλυβουργική επιχείρηση Siderurgia Nacional (απόφαση 94/257/ΕΚΑΧ, ΕΕ L 112, σ. 52), τις ενισχύσεις που η Ισπανία προετίθετο να χορηγήσει στη δημόσια χαλυβουργική επιχείρηση με ολοκληρωμένο σύστημα παραγωγής

Corporación de la Siderurgia Integral (CSI) (απόφαση 94/258/EKAX, ΕΕ L 112, σ. 58), την εκ μέρους της Ιταλίας χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στις χαλυβουργικές επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα (χαλυβουργικός όμιλος Ilna) (απόφαση 94/259/EKAX, ΕΕ L 112, σ. 64, στο εξής: απόφαση 94/259), τις ενισχύσεις που η Γερμανία προετίθετο να χορηγήσει στη χαλυβουργική επιχείρηση Sächsishe Edelstahlwerke GmbH, Freital κατά Sachsen (απόφαση 94/260/EKAX, ΕΕ L 112, σ. 71, στο εξής: απόφαση 94/259) και τις ενισχύσεις που η Ισπανία προετίθετο να χορηγήσει στη Sidenor, επιχείρηση παράγουσα ειδικές μορφές χάλυβα (απόφαση 94/261/EKAX, ΕΕ L 112, σ. 77).

- 9 Οι εγκρίσεις αυτές συνοδεύονται, σύμφωνα με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου, από «υποχρεώσεις αντιστοιχούσες σε καθαρές μειώσεις παραγωγικής ικανότητας ύψους τουλάχιστον 2 εκατομμυρίων τόνων ακατέργαστου χάλυβα και για ανώτατη ποσότητα ύψους 5,4 εκατομμυρίων τόνων προϊόντων θερμής ελάσεως (χωρίς να υπολογίζεται η ενδεχόμενη κατασκευή μιας συστοιχίας ελαστρων κατασκευής ρόλων στο Sestão και η αύξηση δυναμικότητας της EKO Stahl πέραν των 900 000 τόνων μετά τα μέσα του 1999)», σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, της 13ης Απριλίου 1994 [COM(94) 125 τελικό], η οποία απέβλεπε στη σύνταξη ενδιαμέσου απολογισμού της αναδιαρθρώσεως του χαλυβουργικού τομέα και στη διατύπωση συστάσεων με σκοπό την παγίωση της σχετικής διεργασίας, σύμφωνα με το πνεύμα των προπαρατεθέντων πορισμάτων του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1993.

Διαδικασία

- 10 Υπό τις συνθήκες αυτές, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 24 Ιουνίου 1994, η ένωση Wirtschaftsvereinigung Stahl και οι χαλυβουργικές επιχειρήσεις Thyssen Stahl AG, Preussag Stahl AG και Hoogovens Groep BV ζήτησαν, δυνάμει του άρθρου 33 της Συνθήκης, την ακύρωση της προπαρατεθείσας αποφάσεως 94/259, που αφορά τον χαλυβουργικό όμιλο Ilna.
- 11 Εν τω μεταξύ ασκήθηκαν δύο άλλες προσφυγές, η μία εκ μέρους της Association des aciéries européennes indépendantes (EISA), κατά των έξι αποφάσεων

που εξέδωσε η Επιτροπή στις 12 Απριλίου 1994 (υπόθεση T-239/94), και η άλλη εκ μέρους της εταιρίας British Steel, κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως 94/258, της 12ης Απριλίου 1994, και 94/259, με τις οποίες εγκρίθηκε αντιστοίχως η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στην επιχείρηση CSI και στον χαλυβουργικό όμιλο Iva (υπόθεση T-243/94).

- 12 Στην υπό κρίση υπόθεση, το Συμβούλιο, η Ιταλική Δημοκρατία και η Iva Laminati Piani SpA (στο εξής: Iva) υπέβαλαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, αντιστοίχως, στις 24 Οκτωβρίου και στις 8 και 29 Νοεμβρίου 1994, αίτηση παρεμβάσεως στη διαφορά προς στήριξη των αιτημάτων της καθής. Με διατάξεις της 9ης Μαρτίου 1995, ο πρόεδρος του δευτέρου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου δέχθηκε τις παρεμβάσεις αυτές.
- 13 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 25ης Φεβρουαρίου 1997.

Αιτήματα των διαδίκων

- 14 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση 94/259.

— επικουρικώς, να ακυρώσει την επίδικη απόφαση κατά το μέτρο που δεν προβλέπει υποχρέωση μειώσεως των παραγωγικών ικανοτήτων της Iva πλέον των 2 εκατομμυρίων τόνων ετησίως.

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

15 Η καθής, υποστηριζόμενη από το Συμβούλιο και την Ιταλική Δημοκρατία, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

16 Η παρεμβαίνουσα Πνα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Πνα.

Επί της ουσίας της προσφυγής

17 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν, προς στήριξη της αιτήσεως ακυρώσεως, επτά λόγους που αφορούν, πρώτον, παράβαση του κώδικα ενισχύσεων· δεύτερον, παράβαση των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 95 της Συνθήκης· τρίτον, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας· τέταρτον, παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων· πέμπτον, παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως· έκτον, το μη σύννομο της διαδικασίας λήψεως της αποφάσεως και, έβδομον, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

Επί του πρώτου λόγου που αφορά παράβαση του κώδικα ενισχύσεων

- 18 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι μια έγκριση ενισχύσεως που δεν προβλέπεται στον πέμπτο κώδικα ενισχύσεων είναι παράνομη. Ο λόγος αυτός αναλύεται σε δύο μέρη. Η Επιτροπή, εγκρίνοντας τη χορήγηση ενισχύσεως μη πληρούσας τις προϋποθέσεις που θέτει ο κώδικας ενισχύσεων, αφενός, ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας και, αφετέρου, παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Επί της προβαλλομένης καταχρήσεως εξουσίας

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 19 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι, στον βαθμό που οι κρατικές ενισχύσεις απαγορεύονται από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης, ο κώδικας ενισχύσεων, που θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης αυτής, καθορίζει κατά τρόπο υποχρεωτικό και οριστικό τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τέτοιες ενισχύσεις μπορούν παρ' όλ' αυτά να εγκριθούν για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, της Συνθήκης. Οι προσφεύγουσες αναφέρουν ότι θα μπορούσαν να διατυπωθούν ορισμένες αμφιβολίες όσον αφορά την αρμοδιότητα της Επιτροπής να θεσπίσει τον κώδικα ενισχύσεων, ο οποίος παρεκκλίνει από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω Συνθήκης, πλην όμως διευκρινίζουν ότι δεν προτίθενται να θέσουν το ζήτημα αυτό. Περιορίζονται να υποστηρίξουν ότι οι ενισχύσεις που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο κώδικας ενισχύσεων είναι, εν πάση περιπτώσει, ασύμβατες προς την κοινή αγορά και εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης.
- 20 Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από το αιτιολογικό του κώδικα ενισχύσεων, καθώς και από το άρθρο του 1, που προβλέπει ρητώς ότι «ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (...) χρηματοδοτούμενες από τα κράτη μέλη (...) μπορούν να θεωρούνται ως κοινοτικές ενισχύσεις, και ως εκ τούτου συμβιβασίμες με την εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς, μόνον εφόσον πληρούν τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 5».

- 21 Η Επιτροπή δεσμεύεται από την ερμηνεία που έδωσε, με τον κώδικα ενισχύσεων, στον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, και του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης. Η άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που της παρέχουν οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 95 εκφράστηκε με τη θέσπιση του κώδικα αυτού, οπότε η παρέκκλιση από τον κώδικα ισοδυναμεί με αντίφαση και κατάχρηση εξουσίας.
- 22 Ειδικότερα, μια ατομική απόφαση δεν μπορεί, χωρίς να παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που καθιερώνει το άρθρο 4, στοιχείο β', της Συνθήκης, να παρεκκλίνει από τον κώδικα ενισχύσεων, ο οποίος είναι γενικής ισχύος, έστω και αν οι πράξεις αυτές βρίσκονται τυπικά στην αυτή βαθμίδα στην ιεραρχία των κανόνων δικαίου. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει καθιερώσει την αρχή ότι μια ατομική απόφαση πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις της αποφάσεως αρχής, τόσο στον τομέα των μέτρων αντιντάμπινγκ (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Μαρτίου 1979, 113/77, *Toyo Bearing* κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 669, και 118/77, *ISO* κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 673), όσο και στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων (βλ., στο πλαίσιο των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης ΕΚ, την απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου 1993, C-313/90, *CIRFS* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1125). Στο πλαίσιο της Συνθήκης, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, εφόσον χρησιμοποίησε τις εξουσίες που της έχουν απονεμηθεί από τη Συνθήκη με σκοπό να παρακάμψει μια διαδικασία που προβλέπεται ειδικώς από τις ισχύουσες βασικές αποφάσεις, χωρίς να τροποποιήσει τις αποφάσεις αυτές σύμφωνα με τη διαδικασία που θεσπίζει η Συνθήκη για την αντιμετώπιση των περιστάσεων στις οποίες έπρεπε να αντεπεξέλθει (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1984, 140/82, 146/82, 221/82 και 226/82, *Walzstahl-Vereinigung* και *Thyssen* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 951, και της 14ης Ιουλίου 1988, 33/86, 44/86, 110/86, 226/86 και 285/86, *Stahlwerke Peine-Salzgitter* και *Hoogovens* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 4309).
- 23 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η μόνη δυνατότητα που έχει η Επιτροπή να παρεκκλίνει από τον κώδικα ενισχύσεων συνίσταται στην τροποποίησή του, προκειμένου να ισχύει η ίδια ρύθμιση για όλες τις επιχειρήσεις.
- 24 Επιπλέον, η έκδοση ατομικής αποφάσεως μη πληρούσας τις προϋποθέσεις που ορίζει ο κώδικας ενισχύσεων είναι αντίθετη προς την αρχή ότι τα κατά παρέκκλιση μέτρα πρέπει να ερμηνεύονται περιοριστικά. Οι παρεκκλίσεις από

την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης, που χορηγούνται βάσει των άρθρων 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης αυτής, πρέπει να περιορίζονται στο αυστηρώς αναγκαίο μέτρο. Δεν μπορούν να εγκρίνονται παρά προσωρινά και υπό τον όρο να συνοδεύονται από συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Μόνον όμως ο κώδικας ενισχύσεων πληροί τις προϋποθέσεις αυτές. Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης δεν μπορεί συνεπώς να χρησιμοποιείται για την έκδοση ατομικής αποφάσεως η οποία στερεί περιεχομένου την προαναφερθείσα απαγόρευση των ενισχύσεων.

- 25 Η Επιτροπή φρονεί ότι η άποψη των προσφευγουσών ότι ο κώδικας ενισχύσεων έχει δεσμευτικό και εξαντλητικό χαρακτήρα αγνοεί το γεγονός ότι η απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων απορρέει από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης και όχι από τον κώδικα ενισχύσεων. Ο κώδικας αυτός αναγνωρίζει σε ορισμένες κρατικές ενισχύσεις τον χαρακτήρα κοινοτικών ενισχύσεων και περιορίζεται, εξάλλου, να επαναλάβει την απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης. Είναι συνεπώς δυνατή η χρησιμοποίηση του άρθρου 95 της Συνθήκης για τη λήψη αποφάσεων ad hoc, με τις οποίες εγκρίνονται ορισμένες ενισχύσεις σε ιδιαίτερες περιστάσεις.
- 26 Υπό το πρίσμα αυτό, η Επιτροπή δέχεται ότι το κείμενο του κώδικα ενισχύσεων θα μπορούσε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι το Συμβούλιο και η ίδια δεν προετίθεντο να εφαρμόσουν το άρθρο 95 της Συνθήκης στο μέλλον. Ωστόσο, λόγω της νέας καταστάσεως σοβαρής κρίσεως στον τομέα, κατέστη αναγκαίο να προσφύγει η Επιτροπή κατά ορθολογικό τρόπο στην εν λόγω διάταξη. Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει πράγματι ότι η εμφάνιση μιας καταστάσεως κρίσεως μπορεί να θεωρηθεί απρόβλεπτη δυσχέρεια κατά την έννοια του άρθρου αυτού (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Οκτωβρίου 1985, 214/83, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3053).
- 27 Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, στο σύστημα της Συνθήκης, το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, απονέμει στην Επιτροπή ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για την αντιμετώπιση αιφνιδίων καταστάσεων κρίσεως. Εν προκειμένω, οι επίμαχες ενισχύσεις εγκρίθηκαν προκειμένου να διευκολυνθεί το μερικό κλείσιμο παραγωγικών εγκαταστάσεων στο πλαίσιο ενός συνολικού προγράμματος που σκόπευε την οριστική μείωση παραγωγικών ικανοτήτων, πράγμα το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο των στόχων της Συνθήκης. Επρόκειτο συνεπώς για μια περίπτωση μη προβλεπόμενη στη Συνθήκη, υπό την έννοια του άρθρου της 95, πρώτο εδάφιο.

- 28 Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, ο κώδικας ενισχύσεων και η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστούν αντιστοίχως βασική απόφαση και ατομική απόφαση. Πρόκειται αντιθέτως για νομικές πράξεις της αυτής τυπικής ισχύος, στηριζόμενες στην ίδια νομική βάση, πράγμα το οποίο εξάλλου δέχονται και οι προσφεύγουσες. Επιπλέον, οι ενισχύσεις που ενέκρινε η επίδικη απόφαση δεν εμπίπτουν στον τομέα εφαρμογής του κώδικα ενισχύσεων.
- 29 Η Ιταλική Δημοκρατία υπενθυμίζει ότι το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης αποτελεί ένα μέσο δράσεως το οποίο πρέπει να χρησιμοποιείται για την υλοποίηση ενός από τους στόχους της Κοινότητας σε περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη, όπως στην προκειμένη περίπτωση. Συγκεκριμένα, το άρθρο 4, στοιχείο γ', περιορίζεται στην απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων που είναι ασύμβατες προς τους στόχους που επιδιώκει η Κοινότητα. Ούτε ο κώδικας ενισχύσεων ούτε η επίδικη απόφαση εμπίπτουν στην απαγόρευση αυτή, στο μέτρο που επιδιώκουν την υλοποίηση των στόχων αυτών. Περαιτέρω, η Ιταλική Κυβέρνηση απορρίπτει την άποψη των προσφευγουσών ότι ο κώδικας ενισχύσεων αποτελεί δεσμευτική ερμηνεία του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Ο κώδικας και η επίδικη απόφαση στηρίζονται στην ίδια διάταξη της Συνθήκης και έχουν επομένως την ίδια νομική αξία. Η εξουσία που παρέχεται στην Επιτροπή από το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, είναι διαρκής και ανεξάντλητη: ο σκοπός του άρθρου αυτού συνίσταται στο να είναι η Επιτροπή, ανά πάσα στιγμή και υπό οποιαδήποτε περίπτωση, σε θέση να αντιμετωπίζει μια κατάσταση μη προβλεπόμενη στη Συνθήκη θεσπίζοντας, με τη συμφωνία του Συμβουλίου, το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επιδίωξη ενός από τους στόχους της Κοινότητας.
- 30 Κατά την Ινα, το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης αποσκοπεί στο να εφοδιάσει την Επιτροπή με τα μέσα αντιμετώπισης εξαιρετικών καταστάσεων που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν από τους συντάκτες της Συνθήκης. Θα ερχόταν σε αντίθεση προς τον σκοπό αυτό αν η έκδοση μιας αποφάσεως γενικής ισχύος, βάσει του άρθρου αυτού, είχε ως συνέπεια να εμποδίσει την Επιτροπή να χρησιμοποιήσει κατόπιν τις εξουσίες που το άρθρο αυτό της παρέχει. Η γενική ή ατομική ισχύς του μέτρου που λαμβάνει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης εξαρτάται από τις περιστάσεις τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει. Εν προκειμένω, η Επιτροπή ρύθμισε ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων με τον κώδικα ενισχύσεων, διατηρώντας ταυτοχρόνως την εξουσία να αποφαινεται περιπτώσιολογικά σχετικά με είδη ενισχύσεων που δεν προβλέπονται στον κώδικα. Αν ο κώδικας ενισχύσεων περιείχε διάταξη αποκλειούσα την έκδοση μεταγενέστερων ατομικών αποφάσεων για την έγκριση ενισχύσεων, η διάταξη αυτή θα ήταν κατά την Ινα αντίθετη προς τη Συνθήκη.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 31 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή, εγκρίνοντας τις επίμαχες ενισχύσεις με την επίδικη ατομική απόφαση, χρησιμοποίησε τις εξουσίες που της παρέχει το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης για να παρακάμψει τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον κώδικα ενισχύσεων, ο οποίος έχει γενική ισχύ. Η άποψή τους στηρίζεται στην υπόθεση ότι ο κώδικας αυτός — του οποίου δεν αμφισβητούν τυπικώς το κύρος — ορίζει κατά δεσμευτικό και εξαντλητικό τρόπο τις κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων που μπορούν να εγκριθούν.
- 32 Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί κατ' αρχάς το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η προσβαλλόμενη απόφαση. Το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης απαγορεύει, κατ' αρχήν, τις κρατικές ενισχύσεις εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, στο μέτρο που μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο για την πραγματοποίηση των ουσιαστών στόχων της Κοινότητας που ορίζει η Συνθήκη, ιδίως για τη δημιουργία ενός συστήματος ελεύθερου ανταγωνισμού. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, «θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και κατά συνέπεια καταργούνται και απαγορεύονται εντός της Κοινότητας, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη: (...) γ) οι επιδοτήσεις ή οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη (...) υπό οποιαδήποτε μορφή».
- 33 Ωστόσο, η ύπαρξη μιας τέτοιας απαγορεύσεως δεν σημαίνει ότι κάθε κρατική ενίσχυση στον τομέα της ΕΚΑΧ πρέπει να θεωρείται ασύμβατη προς τους στόχους της Συνθήκης. Το άρθρο 4, στοιχείο γ', ερμηνευόμενο υπό το φως του συνόλου των στόχων της Συνθήκης, όπως ορίζονται στα άρθρα της 2 έως 4, δεν αποβλέπει στο να εμποδίσει τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων που μπορούν να συμβάλουν στην πραγματοποίηση των στόχων της Συνθήκης. Το άρθρο αυτό παρέχει στα κοινοτικά θεσμικά όργανα την ευχέρεια να εκτιμούν το συμβατό προς τη Συνθήκη και, ενδεχομένως, να εγκρίνουν τη χορήγηση τέτοιων ενισχύσεων, στον τομέα που καλύπτει η Συνθήκη. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από την απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1961, 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 547, σκεπτικό, κεφάλαιο Β. Ι.1.β, σκέψη 9, έκτο εδάφιο, σ. 561), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, όπως ορισμένες μη κρατικές χρηματοοικονομικές συνδρομές προς επιχειρήσεις που παράγουν άνθρακα ή χάλυβα που επιτρέπονται από τα άρθρα 55, παράγραφος 2, και 58, παράγραφος 2, της Συνθήκης δεν μπορούν να χορηγηθούν παρά μόνο από την

Επιτροπή ή με τη ρητή έγκρισή της, ομοίως το άρθρο 4, στοιχείο γ', έχει την έννοια ότι παρέχει στα κοινοτικά όργανα αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα των ενισχύσεων στο εσωτερικό της Κοινότητας.

34 Επομένως, στην κανονιστική οικονομία της Συνθήκης, το άρθρο 4, στοιχείο γ', δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επιτρέπει κατά παρέκκλιση ενισχύσεις προγραμματιζόμενες από τα κράτη μέλη και συμβατές προς τους στόχους της Κοινότητας, στηριζόμενη στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, προκειμένου να αντιμετωπίσει απρόβλεπτες καταστάσεις (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1962, 9/61, Κάτω Χώρες κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 775).

35 Συγκεκριμένα, οι προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 95 παρέχουν εξουσία στην Επιτροπή να εκδίδει απόφαση ή σύσταση μετά από ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή, σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη, στις οποίες η εν λόγω απόφαση ή σύσταση παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους στόχους της Κοινότητας, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4. Οι διατάξεις αυτές προβλέπουν ότι η ίδια απόφαση ή σύσταση, εκδοθείσα με την αυτή μορφή, καθορίζει ενδεχομένως τις εφαρμοστέες κυρώσεις. Επομένως, στο μέτρο που, αντιθέτως προς τη Συνθήκη ΕΚ, η Συνθήκη ΕΚΑΧ δεν απονέμει στην Επιτροπή ή στο Συμβούλιο καμία ειδική εξουσία προκειμένου να εγκρίνουν τις κρατικές ενισχύσεις, η Επιτροπή έχει, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, την εξουσία να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης και, κατ' επέκταση, να εγκρίνει, σύμφωνα με τη διαδικασία που θεσπίζει, τις ενισχύσεις που κρίνει ότι είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων αυτών.

36 Η Επιτροπή είναι συνεπώς αρμόδια, ελλείψει ειδικής διατάξεως της Συνθήκης, να λαμβάνει κάθε γενική ή ατομική απόφαση που είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση των στόχων της Συνθήκης. Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, που της απονέμει την αρμοδιότητα αυτή δεν περιέχει πράγματι καμία διευκρίνιση σχετικά με το περιεχόμενο των αποφάσεων τις οποίες

το όργανο αυτό έχει την εξουσία να λαμβάνει. Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται στην Επιτροπή να εκτιμά, σε κάθε περίπτωση, ποιο από τα δύο είδη αποφάσεων, δηλαδή γενικές ή ατομικές, είναι το πλέον ενδεικνυόμενο για την επίτευξη του ή των επιδιωκόμενων στόχων.

- 37 Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή χρησιμοποίησε το νομικό πλαίσιο του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης κατά δύο διαφορετικούς τρόπους. Αφενός μεν, εξέδωσε γενικές αποφάσεις — τους «κώδικες ενισχύσεων» — προβλέπουσες γενική παρέκκλιση από την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων όσον αφορά ορισμένες συγκεκριμένες κατηγορίες ενισχύσεων. Αφετέρου δε, έλαβε ατομικές αποφάσεις επιτρεπούσες εξαιρετικά ορισμένες ειδικές ενισχύσεις.
- 38 Εν προκειμένω, το πρόβλημα είναι συνεπώς να καθοριστούν το αντικείμενο και το πεδίο αντιστοίχως του κώδικα των ενισχύσεων και της επίδικης ατομικής απόφασης.
- 39 Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι ο κώδικας ενισχύσεων που ίσχυε κατά τον χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλομένης απόφασης θεσπίστηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση 3855/91, της 27ης Νοεμβρίου 1991. Επρόκειτο για τον πέμπτο κώδικα ενισχύσεων, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1992 και εφαρμόστηκε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1996, όπως προέβλεπε το άρθρο του 9. Ο κώδικας αυτός, στηριζόμενος στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, εντασσόταν ρητώς στη γραμμή που είχαν χαράξει οι προηγούμενοι κώδικες (βλ., ειδικότερα, τις αποφάσεις της Επιτροπής 3484/85/ΕΚΑΧ, της 27ης Νοεμβρίου 1985 και 322/89/ΕΚΑΧ, της 1ης Φεβρουαρίου 1989, που θεσπίζουν κοινοτικούς κανόνες για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, αντιστοίχως ΕΕ L 38, σ. 8, και ΕΕ L 340, σ. 1), σε σχέση με τους οποίους μπορεί επομένως να ερμηνευθεί. Από το αιτιολογικό του προκύπτει (βλ. ιδίως το σημείο I του αιτιολογικού της προπαρατεθείσας απόφασης 3855/91, της 27ης Νοεμβρίου 1991) ότι ως πρωταρχικό στόχο είχε «να μη στερηθεί η βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα των ενισχύσεων για έρευνα και ανάπτυξη καθώς και για την προσαρμογή των εγκαταστάσεών της σύμφωνα με τους νέους κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος». Προκειμένου να μειώσει τα πλεονάσματα παραγωγικής ικανότητας και να εξισορροπήσει εκ νέου την αγορά, ο κώδικας επέτρεπε επίσης, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, «τις ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα που ενδέχεται να επισπεύσουν το μερικό κλείσιμο ορισμένων μονάδων καθώς και τις ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση της οριστικής παύσης κάθε δραστηριότητας στον τομέα του άνθρακα και χάλυβα των λιγότερο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων». Τέλος, απαγόρευε ρητώς τις ενισχύσεις για τη λειτουργία ή για

την πραγματοποίηση επενδύσεων, με εξαίρεση «τις περιφερειακές ενισχύσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε ορισμένα κράτη μέλη». Τέτοιων περιφερειακών ενισχύσεων μπορούσαν να τύχουν οι επιχειρήσεις που ήταν εγκατεστημένες στο έδαφος της Ελλάδας, της Πορτογαλίας ή της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

- 40 Η επίδικη απόφαση εκδόθηκε από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, προκειμένου, σύμφωνα με το αιτιολογικό της, να επιτραπεί η αναδιάρθρωση της δημόσιας χαλυβουργικής επιχείρησης Ινβα, που αντιμετώπιζε σοβαρές δυσχέρειες εντός ενός από τα κράτη μέλη, την Ιταλία, στην οποία ο χαλυβουργικός τομέας διήρχετο τότε τη σοβαρότερη κρίση του λόγω της σημαντικής επιδεινώσεως της κοινοτικής αγοράς του χάλυβα. Ο ουσιώδης στόχος των επίμαχων ενισχύσεων, εν προκειμένω, ήταν η ιδιωτικοποίηση του χαλυβουργικού ομίλου Ινβα που είχε τύχει μέχρι τότε της χορηγήσεως πιστώσεων χάρη στην απεριόριστη ευθύνη του μοναδικού μετόχου στηριζόμενη στο άρθρο 2362 του ιταλικού Αστικού Κώδικα (σημεία II και IV του αιτιολογικού). Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η πολύ δυσχερής συγκυρία την οποία αντιμετώπιζε η κοινοτική χαλυβουργική βιομηχανία οφειλόταν σε ιδιαίτερα απρόβλεπτους οικονομικούς παράγοντες. Επομένως, η Επιτροπή θεωρούσε ότι είχε να αντιμετωπίσει μια εξαιρετική κατάσταση, η οποία δεν προβλεπόταν ειδικά στη Συνθήκη (σημείο IV του αιτιολογικού).
- 41 Η σύγκριση του κώδικα ενισχύσεων, αφενός, και της επίδικης αποφάσεως, αφετέρου, επιτρέπει έτσι να καταστεί προφανές ότι όλες αυτές οι δύο πράξεις στηρίζονται στην ίδια νομική βάση, ήτοι στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, και εισάγουν παρεκκλίσεις από την αρχή της γενικής απαγορεύσεως των ενισχύσεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης. Οι πράξεις αυτές έχουν διαφορετικό πεδίο εφαρμογής, καθόσον ο μεν κώδικας αναφέρεται γενικώς σε ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων τις οποίες θεωρεί συμβατές προς τη Συνθήκη, η δε επίδικη απόφαση επιτρέπει, για εξαιρετικούς λόγους και *una tantum*, ενισχύσεις οι οποίες, κατ' αρχήν, δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατές προς τη Συνθήκη.
- 42 Σε αυτή την προοπτική, η άποψη των προσφευγουσών ότι ο κώδικας έχει υποχρεωτικό, εξαντλητικό και οριστικό χαρακτήρα δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Συγκεκριμένα, ο κώδικας αποτελεί δεσμευτικό νομικό πλαίσιο μόνο για τις ενισχύσεις που υπάγονται στις κατηγορίες ενισχύσεων συμβατών προς τη Συνθήκη τις οποίες απαριθμεί. Στον τομέα αυτόν, ο κώδικας θεσπίζει ένα συνολικό σύστημα προοριζόμενο να διασφαλίσει την ομοίμορφη μεταχείριση,

στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαδικασίας, όλων των ενισχύσεων που υπάγονται στις κατηγορίες τις οποίες ορίζει. Η Επιτροπή δεσμεύεται από το σύστημα αυτό μόνον όταν εκτιμά το συμβατό προς τη Συνθήκη ενισχύσεων τις οποίες αφορά ο κώδικας. Δεν μπορεί συνεπώς να επιτρέψει τέτοιες ενισχύσεις με ατομική απόφαση αντιβαίνουσα στους γενικούς κανόνες που θεσπίζει ο κώδικας αυτός (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Μαρτίου 1979, αποκαλούμενες «ένσφαιροι τριβείς», NTN Toyo Bearing κ.λπ. κατά Συμβουλίου, και ISO κατά Συμβουλίου, όπ. π., 119/77, Nippon Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 675· Koyo Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 759· 121/77, Nachi Fujikoshi κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 761, καθώς και τις προπαρατεθείσες αποφάσεις CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Walzstahl-Vereinigung και Thyssen κατά Επιτροπής και Stahlwerke Peine-Salzgitter και Hoogovens κατά Επιτροπής).

- 43 Αντιστρόφως, οι ενισχύσεις που δεν υπάγονται στις κατηγορίες τις οποίες οι διατάξεις του κώδικα εξαιρούν από την απαγόρευση μπορούν να τύχουν ατομικής παρεκκλίσεως από την απαγόρευση αυτή, αν η Επιτροπή θεωρεί, στο πλαίσιο της ασκήσεως της διακριτικής εξουσίας της βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης, ότι τέτοιες ενισχύσεις είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, σκοπός του κώδικα ενισχύσεων είναι μόνον να επιτρέπει γενικώς, και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παρεκκλίσεις από την απαγόρευση των ενισχύσεων υπέρ ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων τις οποίες απαριθμεί εξαντλητικά. Η Επιτροπή δεν έχει αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, το οποίο αφορά αποκλειστικά τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Κάτω Χώρες κατά Ανωτάτης Αρχής), να απαγορεύει ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων, δεδομένου ότι μια τέτοια απαγόρευση προβλέπεται ήδη στην ίδια τη Συνθήκη, στο άρθρο της 4, στοιχείο γ'. Οι ενισχύσεις που δεν υπάγονται στις κατηγορίες τις οποίες ο κώδικας εξαιρεί από την απαγόρευση αυτή εξακολουθούν συνεπώς να εμπíπτουν αποκλειστικά στο άρθρο 4, στοιχείο γ'. Επομένως, όταν τέτοιες ενισχύσεις εμφανίζονται παρ' όλ' αυτά αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, η Επιτροπή είναι αρμόδια να προσφεύγει στο άρθρο 95 της Συνθήκης, προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτή την απρόβλεπτη κατάσταση, ενδεχομένως με την έκδοση ατομικής αποφάσεως (βλ. ανωτέρω τις σκέψεις 32 έως 36).

- 44 Εν προκειμένω, η επίδικη απόφαση — που εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να καταστεί δυνατή η αναδιάρθρωση ενός μεγάλου δημοσίου χαλυβουργικού ομίλου — δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κώδικα ενισχύσεων. Ο κώδικας αυτός εισάγει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παρεκκλίσεις

γενικού περιεχομένου από την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων, όσον αφορά αποκλειστικά τις ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη, τις ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος, τις ενισχύσεις για το κλείσιμο μονάδων, καθώς και τις περιφερειακές ενισχύσεις υπέρ των χαλυβουργικών επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στο έδαφος ή σε τμήμα του εδάφους ορισμένων κρατών μελών. Εν προκειμένω όμως οι επίμαχες ενισχύσεις για τη λειτουργία και την αναδιάρθρωση δεν υπάγονται προφανώς σε καμία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες ενισχύσεων. Επομένως, οι παρεκκλίσεις τις οποίες επέτρεψε η προσβαλλόμενη απόφαση δεν υπόκεινται στις προϋποθέσεις που καθορίζει ο κώδικας ενισχύσεων και έχουν συνεπώς συμπληρωματικό χαρακτήρα σε σχέση με αυτόν, όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που ορίζει η Συνθήκη (βλ., κατωτέρω, τις σκέψεις 77 έως 83).

45 Υπό τις συνθήκες αυτές, η επίδικη απόφαση δεν μπορεί να θεωρηθεί αδικαιολόγητη παρέκκλιση από τον κώδικα ενισχύσεων, αλλά συνιστά πράξη απορρέουσα, όπως και αυτός, από τις διατάξεις του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.

46 Επομένως, η άποψη των προσφευγουσών ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε για να ευνοήσει την επιχείρηση που έλαβε τις επίμαχες ενισχύσεις, τροποποιώντας κατά συγκεκαλυμμένο τρόπο τον κώδικα ενισχύσεων, είναι παντελώς αβάσιμη. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να παραιτηθεί, με την θέσπιση του κώδικα ενισχύσεων, από την εξουσία που της παρέχει το άρθρο 95 της Συνθήκης να εκδίδει ατομικές πράξεις για να αντιμετωπίζει απρόβλεπτες καταστάσεις. Η Επιτροπή, δεδομένου ότι εν προκειμένω το πεδίο εφαρμογής του κώδικα δεν κάλυπτε την οικονομική κατάσταση που την οδήγησε να λάβει την επίδικη απόφαση, είχε εξουσία να στηριχθεί στο άρθρο 95 της Συνθήκης για να εγκρίνει τις επίμαχες ενισχύσεις, υπό τον όρο της τηρήσεως των προϋποθέσεων εφαρμογής της διατάξεως αυτής.

47 Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν κανένα στοιχείο που να επιτρέπει να τεκμαρθεί ότι εκδίδοντας την επίδικη απόφαση η Επιτροπή προετίθετο να παρακάμψει τον κώδικα ενισχύσεων, ο λόγος περί της φερόμενης καταχρήσεως εξουσίας πρέπει να απορριφθεί.

Επί της προβαλλομένης προσβολής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 48 Κατά τις προσφεύγουσες, η επίδικη απόφαση, καθόσον εγκρίνει βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης την καταβολή στην Ινα ενισχύσεων που φέρονται ως ασύμβατες προς τον κώδικα ενισχύσεων, παραβιάζει την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 49 Αφενός, η απόφαση αυτή προσβάλλει την εμπιστοσύνη που δικαιολογημένα δημιούργησε στις οικείες επιχειρήσεις η δημοσίευση των διαφόρων κωδίκων ενισχύσεων και οι δηλώσεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής όσον αφορά την αυστηρή τήρησή τους. Οι δεσμευτικοί κανόνες που περιέχονται στον κώδικα έχουν εφαρμογή πράγματι επί όλων των κρατικών ενισχύσεων στον χαλυβουργικό τομέα. Οι κανόνες αυτοί αποτελούν έτσι για τις επιχειρήσεις ένα νομικό πλαίσιο εντός του οποίου μπορούν ευλόγως να προσδοκούν ότι θα τύχουν πανομοιότυπης μεταχειρίσεως και, σε περίπτωση απρόβλεπτων γεγονότων, ότι θα υπάρξει ενδεχόμενη τροποποίηση των προϋποθέσεων παροχής της εγκρίσεως των ενισχύσεων μέσω γενικής αποφάσεως, λαμβάνουσας υπόψη την κατάσταση όλων των εμπλεκομένων επιχειρηματιών, χωρίς καμία ειδική μεταχείριση που να ευνοεί μία ή περισσότερες επιχειρήσεις.
- 50 Αφετέρου, η Επιτροπή δημιούργησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στους ανταγωνιστές της Ινα δηλώνοντας, όταν ενέκρινε τη χορήγηση ενισχύσεων στην επιχείρηση αυτή κατά το παρελθόν, ότι δεν θα μπορούσαν πλέον να εξεταστούν νέες ενισχύσεις, τουλάχιστον στο μέτρο που θα ήσαν ασύμβατες προς τον κώδικα ενισχύσεων ο οποίος ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις. Οι προσφεύγουσες επικαλούνται συναφώς την απόφαση 89/218/ΕΚΑΧ, της 23ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με τις ενισχύσεις που προτίθεται να χορηγήσει η Ιταλική Κυβέρνηση στις δημόσιες επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ 1989, L 89, σ. 76, στο εξής: απόφαση 89/218), όπως τροποποιήθηκε με τις αποφάσεις 90/89/ΕΚΑΧ της 13ης Δεκεμβρίου 1989 (ΕΕ 1990, L 61, σ. 19), και 92/17/ΕΚΑΧ της 27ης Νοεμβρίου 1991 (ΕΕ 1992, L 9, σ. 16), σχετικά με ενισχύσεις που προτίθεται να χορηγήσει η Ιταλική Κυβέρνηση στις δημόσιες επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα, οι οποίες μνημονεύονται στην προσαλλομένη απόφαση. Περαιτέρω, η Επιτροπή, κινώντας τη διαδικασία του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κώδικα ενισχύσεων, όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην Ινα το 1992 (ΕΕ C 257, σ. 4) και το 1993 (ΕΕ C 213, σ. 6), και λαμβάνοντας προσωρινά μέτρα κατά της Ιταλικής Κυβερνήσεως βάσει

του άρθρου 88 της Συνθήκης (*Εικοστή Τρίτη Έκθεση σχετικά με την πολιτική του ανταγωνισμού* 1993, σημείο 491) επιβεβαίωσε την πρόθεσή της να μεριμνά για την αυστηρή τήρηση του κώδικα ενισχύσεων.

- 51 Η Επιτροπή απορρίπτει την επιχειρηματολογία αυτή. Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης προβλέπει τη δράση των κοινοτικών οργάνων σε περίπτωση απρόβλεπτων δυσχερειών. Επειδή όμως οι δυσχέρειες αυτές δεν μπορούν να προβλεφθούν, δεν μπορεί να υφίσταται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τέτοιες αποφάσεις. Εν προκειμένω, ο πέμπτος κώδικας ενισχύσεων απηχούσε την άποψη της Επιτροπής και του Συμβουλίου κατά τον χρόνο της θεσπίσεώς του, αλλά δεν αποκλείει το ενδεχόμενο οι οικονομικές περιστάσεις να καταστήσουν αναγκαία μια διαφορετική προσέγγιση (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, 63/84 και 147/84, *Finsider* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2857).
- 52 Επιπλέον, ανεξάρτητα από το ζήτημα αν υφίστανται πράξεις ή δηλώσεις των κοινοτικών οργάνων που μπορούν να δημιουργήσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, η Επιτροπή φρονεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστάσεων, αποκλείεται να δημιουργήθηκε τέτοια εμπιστοσύνη στην περίπτωση των προσφευγουσών. Συγκεκριμένα, η προπαρατεθείσα απόφαση 89/218 εκδόθηκε σε μια παρόμοια περίπτωση, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, χωρίς να τροποποιηθεί ο τότε ισχύων τρίτος κώδικας ενισχύσεων. Ομοίως, η απόφαση 92/411/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 1992, που εκδόθηκε ενώ ο εφαρμοστέος στη συγκεκριμένη περίπτωση πέμπτος κώδικας ενισχύσεων ήταν ήδη σε ισχύ, ενέκρινε, βάσει του άρθρου αυτού, τη χορήγηση ενισχύσεων που δεν καλύπτονταν από τον κώδικα σε χαλυβουργικές επιχειρήσεις εγκατεστημένες στη Δανία και στις Κάτω Χώρες (ΕΕ L 223, σ. 28). Επομένως, οι προσφεύγουσες ήσαν σε θέση να γνωρίζουν ότι ο κώδικας ενισχύσεων μπορούσε να συμπληρωθεί με αποφάσεις *ad hoc*.
- 53 Κατά το Συμβούλιο, υφίσταται παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στον τομέα του κοινοτικού οικονομικού δικαίου «όταν ένα κοινοτικό όργανο καταργεί άμεσα και απροειδοποίητα, χωρίς να υπάρχει αντίθετο επιτακτικό δημόσιο συμφέρον, ένα ειδικό όφελος, που είναι άξιο προστασίας για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, χωρίς παράλληλα να θεσπίζει τα κατάλληλα μεταβατικά μέτρα» (απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Φεβρουαρίου 1995, T-472/93, *Campo Ebro* κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. II-421, σκέψη 52). Η αρχή αυτή δεν απαγορεύει

γενικώς την εφαρμογή μιας νέας ρυθμίσεως στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεων που δημιουργήθηκαν υπό το κράτος της προηγούμενης ρυθμίσεως, ιδίως όταν παρίσταται ανάγκη προσαρμογής λόγω των διακυμάνσεων της οικονομικής καταστάσεως. Εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν είχε ούτε ως αποτέλεσμα να στερήσει τις προσφεύγουσες από ένα όφελος άξιο προστασίας. Στο σύστημα της Συνθήκης, η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, αποφάσεις προοριζόμενες να ρυθμίσουν μη προβλεπόμενες καταστάσεις. Ο κώδικας ενισχύσεων δημιούργησε ένα νομικό πλαίσιο για να υπάρξει εύκαμπτη αντίδραση στις συγκυριακές διακυμάνσεις στον τομέα της κοινοτικής χαλυβουργικής βιομηχανίας. Ομοίως, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε για να ληφθεί υπόψη μια «διακύμανση της οικονομικής καταστάσεως». Συνεπώς, τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, λόγω της φύσεως και των στόχων τους, δεν μπορούν να δημιουργούν δεσμευτικό και αμετάβλητο νομικό πλαίσιο για όλους τους επιχειρηματίες. Ο κώδικας ενισχύσεων δεν μπορούσε συνεπώς να δημιουργήσει στις προσφεύγουσες δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, βάσει της οποίας θα μπορούσαν να προεξοφλήσουν ότι η Επιτροπή δεν θα ενέκρινε πλέον άλλες παρεκκλίσεις από την απαγόρευση των ενισχύσεων του άρθρου 4, στοιχείο γ'.

- 54 Η Ιταλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι, εν πάση περιπτώσει, οι προσφεύγουσες δεν αποδεικνύουν ότι η φερόμενη ικανότητα του κώδικα ενισχύσεων να θεμελιώνει θεωρητικά δικαιολογημένη προσδοκία μεταφράστηκε σε πραγματικά γεγονότα. Οι προσφεύγουσες περιορίζονται να αναφέρουν ότι οι επιχειρήσεις που ανήκουν στην προσφεύγουσα ένωση έλαβαν αποφάσεις σχετικά με επενδύσεις και αναδιάρθρωση και προέβησαν στο κλείσιμο ορισμένων εγκαταστάσεων, χωρίς να αποδεικνύουν ότι οι αποφάσεις αυτές επηρεάστηκαν αποφασιστικά από τη σκέψη ότι η Επιτροπή δεν θα ενέκρινε ενισχύσεις για ενέργειες αναδιορθώσεως και, ειδικότερα, ότι οι αποφάσεις αυτές θα ήσαν διαφορετικές αν γνώριζαν τη δυνατότητα αυτή. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν δικαιολογημένα να προσδοκούν ότι η θέσπιση του κώδικα ενισχύσεων απέκλεισε κάθε άλλη παρέμβαση υπό περιστάσεις μη προβλεπόμενες αλλά πιθανές. Μια τέτοια ερμηνεία ουδέποτε επιβεβαιώθηκε στο κοινοτικό δίκαιο. Αντιθέτως, η αποκτηθείσα κατά το παρελθόν εμπειρία απέδειξε ότι η εφαρμογή του κώδικα ενισχύσεων δεν εμποδίζει την παροχή ατομικών εγκρίσεων, που χορηγήθηκαν πράγματι κατ' εφαρμογήν του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης.

- 55 Η Ιβνα τονίζει ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να υποστηρίξουν κατά τρόπο αξιόπιστο ότι δεν είχαν καμία ιδέα για την πρόθεση της Επιτροπής να

εγκρίνει νέες επιδοτήσεις βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης, ούτε καν για το απλό ενδεχόμενο ενός τέτοιου γεγονότος. Το γεγονός ότι η δήλωση του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1993 κάνει σχετική μνεία, καθώς και οι κατά το παρελθόν περιπτώσεις που αναφέρει η Επιτροπή, αποδεικνύουν ότι η έγκριση των επίμαχων ενισχύσεων με την επίδικη απόφαση δεν μπορεί να θεωρηθεί μεμονωμένη ή απρόβλεπτη περίπτωση, αλλ' ότι, αντιθέτως, εντάσσεται σε μια σαφή πολιτική γραμμή που έχει γνωστοποιηθεί σε ένα ευρύ κοινό. Όλες οι μεγάλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ήσαν ενήμερες για την πρόθεση της Επιτροπής να εγκρίνει ενισχύσεις βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης, ιδίως χάρη στις συνεδριάσεις του Eurofer, στις οποίες οι προσφεύγουσες συμμετέσχαν κανονικά.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 56 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η επίδικη απόφαση προσβάλλει την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στο μέτρο που έχει ως αποτέλεσμα να διαταράξει την κοινή αγορά του χάλυβα, εισάγοντας, παρά τη ρητή απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων και την ύπαρξη ενός πολύ αυστηρού κώδικα ενισχύσεων, στοιχεία συγχύσεως δυνάμενα να καταστήσουν αναποτελεσματικές τις βιομηχανικές στρατηγικές των επιχειρήσεων που δεν τυγχάνουν των ενισχύσεων αυτών.
- 57 Το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στην εσφαλμένη ιδέα — όπως ορθώς παρατήρησαν η Επιτροπή και οι υπέρ αυτής παρεμβαίνοντες — ότι η ύπαρξη του κώδικα ενισχύσεων παρέσχε στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις τη διαβεβαίωση ότι καμία κρατική ενίσχυση δεν θα εγκρινόταν αν δεν ανταποκρινόταν στα κριτήρια που ορίζει ο κώδικας. Όπως όμως έχει ήδη διαπιστώσει το Πρωτοδικείο (βλ. ανωτέρω τις σκέψεις 38 έως 44), ο κώδικας ενισχύσεων δεν έχει το ίδιο αντικείμενο με την επίδικη απόφαση, η οποία εκδόθηκε για να αντιμετωπιστεί μια εξαιρετική κατάσταση. Επομένως, δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να δημιουργήσει θεμιτές προσδοκίες όσον αφορά την ενδεχόμενη δυνατότητα χορηγήσεως ατομικών παρεκκλίσεων από την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, σε μια απρόβλεπτη κατάσταση όπως εκείνη που οδήγησε στη λήψη της επίδικης αποφάσεως (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 40).

- 58 Επιπλέον, και εν πάση περιπτώσει, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, «μολονότι η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εντάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές της Κοινότητας, οι επιχειρηματίες δεν δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες στη διατήρηση υφισταμένης καταστάσεως, όταν η κατάσταση αυτή μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα» (βλ. την απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 33).
- 59 Συγκεκριμένα, η εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς του χάλυβα προϋποθέτει την προφανή ανάγκη διαρκούς προσαρμογής ανάλογα με τις διακυμάνσεις της οικονομικής καταστάσεως και οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να επικαλούνται κεκτημένο δικαίωμα επί της διατηρήσεως της υφισταμένης σε δεδομένη στιγμή νομικής καταστάσεως (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1979, 230/78, Eridania, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 340, σκέψη 22, και του Πρωτοδικείου Campo Ebro κ.λπ. κατά Συμβουλίου, όπ. π., σκέψη 52). Ειδικότερα, για ένα «συντετό και ενημερωμένο επιχειρηματία», η θέσπιση ειδικών μέτρων προοριζομένων να αντιμετωπίσουν προφανείς καταστάσεις κρίσεως, είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις προβλέψιμη και δεν προσβάλλει την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Φεβρουαρίου 1978, 78/77, Lührs, Συλλογή τόμος 1978, σ. 71, σκέψη 6).
- 60 Εν προκειμένω, είναι σαφές ότι οι προσφεύγουσες θα έπρεπε εν πάση περιπτώσει να είχαν αντιληφθεί, δεδομένης της μεγάλης σημασίας της οικονομικής θέσεώς τους καθώς και της συμμετοχής τους στη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ, ότι επρόκειτο να εμφανιστεί η επιτακτική ανάγκη λήψεως αποτελεσματικών μέτρων για τη διασφάλιση των συμφερόντων της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας η οποία θα δικαιολογούσε την έκδοση αποφάσεων ad hoc βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, όπως αυτό είχε ήδη επανειλημμένα συμβεί παρά την ύπαρξη ενός κώδικα ενισχύσεων. Συναφώς, η Επιτροπή ορθώς αναφέρει τις αποφάσεις 89/218 και 92/411, της 31ης Ιουλίου 1992, όπ. π., με τις οποίες εγκρίθηκαν ορισμένες κρατικές ενισχύσεις εκτός του τότε ισχύοντος κώδικα ενισχύσεων.
- 61 Επομένως, η επίδικη απόφαση δεν παραβιάζει την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Επί του δευτέρου λόγου που αφορά παράβαση του άρθρου 95 της Συνθήκης

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 62 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η επίδικη απόφαση δεν τηρεί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο της Συνθήκης, στο μέτρο που οι ενισχύσεις τις οποίες εγκρίνει, αφενός, δεν επιδιώκουν σκοπό που εμπίπτει στους στόχους των άρθρων 2 έως 4 της Συνθήκης και, αφετέρου, δεν είναι αναγκαίες για την υλοποίηση των στόχων αυτών.
- 63 Ο στόχος που επιδιώκει η επίδικη απόφαση — η οποία αποσκοπεί στην παροχή στην «ιταλική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα μιας σταθερής διάρθρωσης, οικονομικά βιώσιμης» (σημείο IV του αιτιολογικού της αποφάσεως) — δεν περιλαμβάνεται στους στόχους των άρθρων 2, 3 και 4 της Συνθήκης, οι οποίοι αφορούν την κοινή αγορά και τη χαλυβουργική βιομηχανία της Κοινότητας στο σύνολό της, και όχι τη βιομηχανία ενός μόνο κράτους μέλους, πολύ δε λιγότερο την επιβίωση μιας μόνης επιχειρήσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, 730/79, Philip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 13, και της 29ης Σεπτεμβρίου 1987, 351/85 και 360/85, Fabrique de fer de Charleroi και Dillinger Hüttenwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3639). Συγκεκριμένα, η διατήρηση μεμονωμένων επιχειρήσεων όπως η Ilva με τη χορήγηση σημαντικών ενισχύσεων δεν μπορεί να συνάδει με τους στόχους της Συνθήκης, εφόσον οι μη επιδοτούμενες επιχειρήσεις των άλλων κρατών μελών πρέπει να μειώσουν τις παραγωγικές ικανότητές τους με τις δικές τους δυνάμεις. Αντιθέτως, ο αποκλεισμός από την αγορά των μη αποδοτικών χαλυβουργικών επιχειρήσεων ή τουλάχιστον η μείωση των μη χρησιμοποιούμενων παραγωγικών ικανοτήτων τους και το κλείσιμο των μη ανταγωνιστικών εγκαταστάσεών τους συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων του άρθρου 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο η Κοινότητα οφείλει να αποφεύγει «την πρόκληση θεμελιωδών και παρατεταμένων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών». Εξάλλου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να εμποδίσει ένα τέτοιο κίνδυνο, παρά μόνο βάσει του άρθρου 37 της Συνθήκης, το οποίο προβλέπει ότι, «όταν ένα κράτος μέλος κρίνει ότι, σε συγκεκριμένη περίπτωση, μια πράξη ή παράλειψη της Επιτροπής δύναται να προκαλέσει [τέτοιες] διαταραχές στην οικονομία του, δύναται να φέρει το θέμα ενώπιον της Επιτροπής», και όχι βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής).

64 Η παρασχεθείσα έγκριση για τη χορήγηση ενισχύσεων στην ΙΙνα δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε από την αναγκαία μέριμνα για τη διαφύλαξη «της συνεχούς απασχολήσεως», σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης. Κατά τις προσφεύγουσες, οι επίμαχες ενισχύσεις παρέχουν απλώς τη δυνατότητα μεταθέσεως των προβλημάτων της ιταλικής αγοράς προς την αγορά εργασίας σε άλλα κράτη μέλη, όπου πολλές θέσεις εργασίας καταργήθηκαν και εξακολούθουν να καταργούνται στον χαλυβουργικό τομέα. Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν επί του σημείου αυτού την άποψη της Επιτροπής ότι η επίδικη απόφαση εντάσσεται στο πλαίσιο ενός «συνολικού προγράμματος» μείωσης των παραγωγικών ικανοτήτων και αποκαταστάσεως της βιωσιμότητας των χαλυβουργικών επιχειρήσεων. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή, όταν θέτει σε εφαρμογή ένα τέτοιο συνολικό πρόγραμμα, πρέπει να διασφαλίζει ότι δεν δημιουργείται καμία δυσμενής διάκριση μεταξύ των χαλυβουργικών επιχειρήσεων και μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

65 Περαιτέρω, οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην ΙΙνα δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, «απαραίτητες» για την υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης, τους οποίους υποτίθεται ότι επιδιώκει η επίδικη απόφαση. Για να πληρούν το κριτήριο του απαραίτητου ή αναγκαίου χαρακτήρα, οι εγκριθείσες ενισχύσεις θα έπρεπε να θίγουν όσο το δυνατό λιγότερο τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά του χάλυβα, προκειμένου να υλοποιηθεί ο επιδιωκόμενος στόχος. Η Επιτροπή όμως έχει ήδη εγκρίνει τη χορήγηση ενισχύσεων στην ΙΙνα ποσού 10,9 δισεκατομμυρίων ECU, για την περίοδο 1980-1985, και 3,25 δισεκατομμυρίων ECU, για την περίοδο 1988-1989. Οι ενισχύσεις αυτές δεν κατέστησαν δυνατή την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της δικαιούχου επιχειρήσεως. Η προηγούμενη εμπειρία καταδεικνύει ότι οι επίμαχες ενισχύσεις, αντί να οδηγήσουν σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας της ιταλικής χαλυβουργικής βιομηχανίας, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από την ΙΙνα για να χρηματοδοτηθεί η πώληση των προϊόντων της σε χαμηλές τιμές, προκειμένου να διευρύνει το μερίδιο αγοράς που κατέχει, πράγμα το οποίο θα είχε σοβαρές συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα των μη επιδοτούμενων επιχειρήσεων.

66 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Ιταλική Δημοκρατία, η οποία συμμερίζεται το σύνολο της επιχειρηματολογίας της, φρονεί ότι η επίδικη απόφαση είναι σύμφωνη προς το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης.

67 Η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι η απόφαση αυτή αποσκοπεί στην υλοποίηση ορισμένων από τους στόχους που διαλαμβάνονται στα άρθρα 2

και 3 της Συνθήκης, που επιβάλλουν ιδίως στην Κοινότητα να διαφυλάσσει τη συνεχή απασχόληση και να αποφεύγει την πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινομένων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών. Η εν λόγω απόφαση εντάσσεται σε ένα συνολικό πρόγραμμα μείωσης των παραγωγικών ικανοτήτων και αποκαταστάσεως της βιωσιμότητας των ευρωπαϊκών χαλυβουργικών επιχειρήσεων. Δεν πρόκειται επομένως για την επιβίωση μιας και μόνης επιχειρήσεως εντός ενός και μόνου κράτους μέλους, αλλά για την προάσπιση του συνόλου της κοινοτικής χαλυβουργίας.

68 Στην προοπτική αυτή, η Επιτροπή προσπάθησε, στο πλαίσιο ενός ευρύτατου πολιτικού συμβιβασμού, να συμβιβάσει όσο ήταν δυνατόν ενδεχομένως αντιφατικούς στόχους προβλεπόμενους στη Συνθήκη. Η επίδικη απόφαση προσπαθεί ιδίως να συμβιβάσει την εξυγίανση του ομίλου Ινβα και την κατάργηση θέσεων εργασίας σε «εύλογο» βαθμό. Ο αντίκτυπος της κρίσεως της χαλυβουργίας στην Ιταλία μετριάστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο, όσον αφορά την κατάσταση της απασχολήσεως, καθόσον αποφεύχθηκε η διά μιας κατάργηση πλέον των 38 000 θέσεων εργασίας.

69 Όσον αφορά, εν συνεχεία, το απαραίτητο των ενισχύσεων, η Επιτροπή τονίζει την ύπαρξη, στην προκειμένη περίπτωση, ιδιαίτερων περιστάσεων που οφείλονται ιδίως στην κατάσταση κρίσεως, στην ιδιωτικοποίηση της Ινβα και στο γεγονός ότι δεν θα υπήρχαν πλέον στο μέλλον νέες αιτήσεις βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης.

70 Κατά το Συμβούλιο, όλες οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή του άρθρου 95 της Συνθήκης τηρήθηκαν στην προκειμένη περίπτωση. Συγκεκριμένα, η προσβαλλόμενη απόφαση αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος αναδιαρθρώσεως και το σύνολο του προγράμματος αναδιαρθρώσεως κινείται στην κατεύθυνση των στόχων της Συνθήκης, ειδικότερα του γενικού στόχου που συνίσταται στο να αποφεύγεται η «πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινομένων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών» (άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης). Το Συμβούλιο παρατηρεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 33, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να εξετάσει την εκτίμηση της καταστάσεως η οποία απορρέει από οικονομικά γεγονότα ή περιστάσεις που αποτελούν τη βάση της προσβαλλομένης αποφάσεως, πλην της περιπτώσεως καταχρήσεως εξουσίας ή αν η Επιτροπή «παρέβη κατάφωρα τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της». Εν προκειμένω όμως οι προσφεύγουσες

ουδόλως αποδεικνύουν ότι η εκτίμηση της Επιτροπής, στην επίδικη απόφαση, είναι προδήλως εσφαλμένη (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψεις 90 και 95).

- 71 Η ΙΙνα υποστηρίζει ότι κανένα στοιχείο στο άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης δεν επιτρέπει την ερμηνεία που προβάλλουν οι προσφεύγουσες, σύμφωνα με την οποία η διάταξη αυτή διακρίνει μεταξύ ενός πρωταρχικού σκοπού, δηλαδή της ορθολογικότερης κατανομής της παραγωγής, και δευτερευόντων σκοπών, όπως είναι η διασφάλιση της συνεχούς απασχολήσεως και η ανάγκη να αποφεύγεται η πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινομένων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών. Επιπλέον, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι δεν επεδίωξε παρά μόνο τους στόχους της Συνθήκης τους οποίους θεωρούσε ότι έχουν προτεραιότητα από την άποψη των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως, εκτός και αν αποδειχθεί ότι στηρίχθηκε σε προδήλως εσφαλμένες εκτιμήσεις.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 72 Πρέπει εκ προοιμίου να υπενθυμιστεί ότι, όπως κρίθηκε ήδη (βλ., ανωτέρω, τις σκέψεις 31 έως 46), η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, έχει εξουσία να εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις, στο εσωτερικό της Κοινότητας, κάθε φορά που η οικονομική κατάσταση στον χαλυβουργικό τομέα καθιστά τη λήψη μέτρων του είδους αυτού αναγκαία, προκειμένου να επιτευχθεί ένας από τους στόχους της Κοινότητας.
- 73 Η προϋπόθεση αυτή πληρούται ιδίως όταν ο οικείος τομέας αντιμετωπίζει καταστάσεις εξαιρετικής κρίσεως. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο τόνισε, με την απόφασή του της 3ης Οκτωβρίου 1985, 214/83, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 3053, σκέψη 30), «τη στενή σχέση που υφίσταται,

στο πλαίσιο της εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ σε περίοδο κρίσεως, μεταξύ της χορηγήσεως ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα και των προσπαθειών αναδιαρθρώσεως που απαιτούνται από τον εν λόγω βιομηχανικό κλάδο». Στο πλαίσιο της εφαρμογής αυτής, η Επιτροπή εκτιμά κατά διακριτική εξουσία το συμβατό προς τις θεμελιώδεις αρχές της Συνθήκης των ενισχύσεων που προορίζονται να συνοδεύσουν τα μέτρα αναδιαρθρώσεως.

74 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι κατά τις αρχές τις δεκαετίας του '90 η ευρωπαϊκή χαλυβουργία αντιμετώπισε μια αιφνίδια και σοβαρή κρίση, λόγω της συνδυασμένης δράσεως πολλών παραγόντων, όπως η διεθνής οικονομική κάμψη, το κλείσιμο των παραδοσιακών εξαγωγικών κυκλωμάτων, η κατακόρυφη άνοδος του ανταγωνισμού των χαλυβουργικών επιχειρήσεων των υπό ανάπτυξη χωρών και η ταχεία αύξηση των κοινοτικών εισαγωγών προϊόντων της χαλυβουργίας από τις χώρες μέλη του οργανισμού των χωρών εξαγωγής πετρελαίου (ΟΠΕΚ). Το πλαίσιο αυτό της κρίσεως πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση, εν προκειμένω, περί του αν οι επίμαχες ενισχύσεις ήσαν αναγκαίες, όπως απαιτεί το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, προκειμένου να πραγματοποιηθούν ορισμένοι θεμελιώδεις στόχοι της Συνθήκης.

75 Η επίδικη απόφαση αναφέρει σαφώς, στο σημείο IV του αιτιολογικού της, ότι αποσκοπεί στην εξυγίανση του χαλυβουργικού τομέα εντός του οικείου κράτους μέλους. Η απόφαση αυτή αναφέρει ότι «η πρόβλεψη για την ιταλική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα μιας σταθερής διάρθρωσης, οικονομικά βιώσιμης, συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης».

76 Πρέπει επομένως να εξεταστεί, πρώτον, αν ο σκοπός αυτός περιλαμβάνεται στους στόχους της Συνθήκης ΕΚΑΧ και, δεύτερον, αν η έγκριση των επίμαχων ενισχύσεων ήταν αναγκαία για την υλοποίηση των στόχων αυτών.

77 Όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα αν η εξυγίανση της δικαιούχου επιχειρήσεως συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης, από την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι ο σκοπός αυτός ήταν πολύπλοκος και μπορούσε να αναλυθεί σε διάφορες πτυχές. Οι επίμαχες

ενισχύσεις αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της ιδιωτικοποίησης της δικαιούχου δημοσίας επιχειρήσεως, στο κλείσιμο ορισμένων εγκαταστάσεων, στη μείωση των πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας και στην κατάργηση θέσεων εργασίας σε παραδεκτό βαθμό (βλ. το σημείο II του αιτιολογικού της επίδικης αποφάσεως). Η υλοποίηση του συνόλου αυτών των πτυχών θα παρείχε τη δυνατότητα στην εμπλεκόμενη επιχείρηση να αποκτήσει υγιή και αποδοτική διάρθρωση.

78 Η επίδικη απόφαση επιδιώκει συνεπώς μια μεγάλη ποικιλία στόχων, οι οποίοι πρέπει να εξεταστούν ως προς το αν εμπίπτουν, στο πλαίσιο της κρίσεως που διέρχεται η χαλυβουργική βιομηχανία (βλ. ανωτέρω σκέψεις 72 έως 74), στους στόχους που ορίζει η Συνθήκη στα άρθρα της 2 και 3, των οποίων γίνεται ειδικώς επίκληση στο αιτιολογικό της επίδικης αποφάσεως.

79 Από την άποψη αυτή, πρέπει να υπενθυμιστεί κατ' αρχάς ότι, δεδομένου ότι η Συνθήκη καθορίζει διαφορετικούς στόχους, ο ρόλος της Επιτροπής συνίσταται στο να διασφαλίζει τον μόνιμο συμβιβασμό αυτών των διαφορετικών στόχων, χρησιμοποιώντας τη διακριτική εξουσία της προκειμένου να επιτύχει την ικανοποίηση του κοινού συμφέροντος, σύμφωνα με πάγια νομολογία [βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 1958, 9/56, Meroni κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 171, 192, της 21ης Ιουνίου 1958, 8/57, Groupement des hauts fourneaux et aciéries belges κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή 1954-1964, σ. 271 (συνοπτική μετάφραση στα ελληνικά), και την προπαρατεθείσα Fabrique de fer de Charleroi και Dillinger Hüttenwerke κατά Επιτροπής, σκέψη 15]. Ειδικότερα, στην απόφαση της 18ης Μαρτίου 1980, 154/78, 205/78, 206/78, 226/78, 227/78, 228/78, 263/78, 264/78, 31/79, 39/79, 83/79 και 85/79, Valsabbia κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 489, σκέψη 55), το Δικαστήριο έκρινε ότι, «αν οι ανάγκες συμβιβασμού μεταξύ των διαφόρων στόχων επιβάλλεται σε περίπτωση που η κατάσταση της αγοράς είναι κανονική, το ίδιο πρέπει να γίνει δεκτό κατά μείζονα λόγο όταν υπάρχει κατάσταση κρίσεως η οποία δικαιολογεί τη θέσπιση εκτάκτων μέτρων, τα οποία έχουν εξαιρετικό χαρακτήρα σε σχέση με τους συνήθεις κανόνες λειτουργίας της κοινής αγοράς χάλυβος και τα οποία έχουν, πράγματι, ως συνέπεια τη μη τήρηση ορισμένων από τους στόχους του άρθρου 3, έστω και μόνον του υπό στοιχείο γ', ο οποίος αναφέρεται στη μέριμνα για τον καθορισμό χαμηλοτέρων τιμών».

80 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η επίδικη απόφαση συμβιβάζει διάφορους στόχους της Συνθήκης, προκειμένου να διαφυλαχθούν μείζονα συμφέροντα.

81 Συγκεκριμένα, ο εξορθολογισμός της ευρωπαϊκής χαλυβουργικής βιομηχανίας μέσω της εξυγιάνσεως ορισμένων ομίλων, μεταξύ των οποίων και του ομίλου Ινβα, το κλείσιμο των πεπαλαιωμένων ή όχι αρκετά ανταγωνιστικών εγκαταστάσεων, η μείωση των πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας, η ιδιωτικοποίηση του ομίλου Ινβα προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του και η κατάργηση θέσεων εργασίας σε «εύλογο» βαθμό — σύμφωνα με τη διατύπωση της Επιτροπής —, στα οποία αποβλέπει η απόφαση αυτή, συντελούν στην πραγματοποίηση των στόχων της Συνθήκης, δεδομένης της ευαισθησίας του χαλυβουργικού τομέα και του γεγονότος ότι η διατήρηση, μάλιστα δε η επιδείνωση, της κρίσεως θα ενείχε τον κίνδυνο να προκαλέσει, στην οικονομία των οικείων κρατών μελών, εξαιρετικά σοβαρές και παρατεινόμενες διαταραχές. Δεν αμφισβητείται ότι ο τομέας αυτός έχει, εντός πολλών κρατών μελών, ουσιώδη σημασία, λόγω του ότι οι χαλυβουργικές εγκαταστάσεις κείνται σε περιφέρειες χαρακτηριζόμενες από κατάσταση υποαπασχόλησης και λόγω του ότι τα διακυβευόμενα οικονομικά συμφέροντα είναι πολύ σημαντικά. Στο πλαίσιο αυτό, ενδεχόμενες αποφάσεις για το κλείσιμο και για την κατάργηση θέσεων εργασίας, καθώς και η ανάληψη του ελέγχου των οικείων επιχειρήσεων από ιδιωτικές εταιρίες ενεργούσες αποκλειστικά σύμφωνα με τη λογική της αγοράς, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν, ελλείψει υποστηρικτικών μέτρων εκ μέρους των δημοσίων αρχών, πολύ σοβαρές δυσχέρειες δημοσίας τάξεως, επιδεινώνοντας ιδίως το πρόβλημα της ανεργίας και ενέχοντας τον κίνδυνο δημιουργίας μιας καταστάσεως μείζονος οικονομικής και κοινωνικής κρίσεως.

82 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η επίδικη απόφαση, αποβλέποντας στην αντιμετώπιση τέτοιων δυσχερειών με την εξυγίανση του ομίλου Ινβα, επιχειρεί αναμφισβήτητα να διασφαλίσει τη «συνεχή απασχόληση» και να αποφύγει την «πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών», όπως απαιτεί το άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Επιπλέον, η εν λόγω απόφαση επιδιώκει τους στόχους του άρθρου 3, που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη «διατήρηση των συνθηκών, οι οποίες ωθούν τις επιχειρήσεις να αναπτύσσει και βελτιώνει το παραγωγικό τους δυναμικό» [στοιχείο δ'] και την προαγωγή «[της κανονικής επεκτάσεως και του εκσυγχρονισμού] της παραγωγής καθώς και [της βελτιώσεως] της ποιότητας υπό συνθήκες που αποκλείουν έναντι των ανταγωνιστικών βιομηχανιών κάθε προστασία» [στοιχείο ζ']. Συγκεκριμένα, η επίδικη απόφαση επιχειρεί να εξορθολογίσει την ευρωπαϊκή χαλυβουργική βιομηχανία, ιδίως μέσω του οριστικού κλεισίματος πεπαλαιωμένων ή όχι αρκετά ανταγωνιστικών εγκαταστάσεων, όπως στο Bagnoli, και της αμετάκλητης μείωσης των ικανοτήτων παραγωγής ορισμένων προϊόντων (για παράδειγμα στον Τάραντα στην Ιταλία), προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κατάσταση των πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας (βλ. το άρθρο 2 της επίδικης αποφάσεως). Η απόφαση αυτή εντάσσεται, μαζί με τις άλλες πέντε προπαρατεθείσες ατομικές αποφάσεις που εγκρίνουν κρατικές ενισχύσεις και εκδόθηκαν την ίδια ημερομηνία, στο

πλαίσιο ενός συνολικού προγράμματος αναδιαρθρώσεως σε σταθερή βάση του χαλυβουργικού τομέα και μειώσεως των παραγωγικών ικανοτήτων εντός της Κοινότητας (βλ. ανωτέρω τις σκέψεις 4 έως 6). Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να τονιστεί ότι ο σκοπός της επίμαχης ενισχύσεως δεν συνίσταται στη διασφάλιση απλώς της επιβιώσεως της δικαιούχου επιχειρήσεως — πράγμα το οποίο θα ήταν αντίθετο προς το κοινό συμφέρον — αλλά στην αποκατάσταση της βιωσιμότητάς της, περιορίζοντας στο ελάχιστο τις επιπτώσεις της ενισχύσεως επί του ανταγωνισμού και μερμινώντας για την τήρηση των κανόνων του θεμιτού ανταγωνισμού, ιδίως όσον αφορά τις προϋποθέσεις ιδιωτικοποιήσεως του ομίλου ΙΙνα.

83 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η επίδικη απόφαση αποβλέπει στη διασφάλιση του κοινού συμφέροντος, σύμφωνα με τους στόχους της Συνθήκης. Η άποψη των προσφευγουσών ότι η απόφαση αυτή δεν αποσκοπεί στην υλοποίηση των στόχων αυτών πρέπει επομένως να απορριφθεί.

84 Αφού διαπιστώθηκε ότι η επίδικη απόφαση επιδιώκει τους στόχους της Συνθήκης, πρέπει να εξεταστεί, δεύτερον, αν ήταν αναγκαία για την υλοποίηση των στόχων αυτών. Όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφασή του Γερμανία κατά Επιτροπής, η Επιτροπή «σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να εγκρίνει τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για την επίτευξη των σκοπών που καθορίζει η Συνθήκη και οι οποίες θα μπορούσαν να επιφέρουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά σιδήρου και χάλυβα» (σκέψη 30).

85 Πρέπει να τονιστεί συναφώς ότι το άρθρο 33, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης προβλέπει ότι «ο έλεγχος του Δικαστηρίου δεν δύναται εντούτοις να επεκτείνεται επί της εκτιμήσεως της καταστάσεως που απορρέει από οικονομικά γεγονότα ή περιστάσεις, ενόψει της οποίας εξεδόθησαν οι εν λόγω αποφάσεις ή συστάσεις, εκτός αν προσάπτεται στην Επιτροπή ότι διέπραξε κατάχρηση εξουσίας ή ότι αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης ή οποιοδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της».

86 Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως τονίσει ότι «η Επιτροπή έχει διακριτική εξουσία, της οποίας η άσκηση προϋποθέτει εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως που πρέπει να γίνονται σε κοινοτικό πλαίσιο» (αποφάσεις του Δικαστηρίου Philip Morris κατά Επιτροπής, όπ. π., σκέψη 24, της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Σεπτεμβρίου 1995, T-244/93 και T-486/93, TWD κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2265).

- 87 Στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο τίθεται υπό κρίση μια πολύπλοκη οικονομική και τεχνική εκτίμηση, ο έλεγχος του Πρωτοδικείου πρέπει συνεπώς να περιοριστεί στην εξέταση της ακρίβειας των πραγματικών περιστατικών και του ενδεχομένου της υπάρξεως πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως, σύμφωνα με πάγια νομολογία (βλ. τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, T-266/94, Skibsnærftisforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1399, σκέψη 170· της 15ης Ιουλίου 1994, T-17/93, Matra Hachette κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-595, σκέψη 104, και της 8ης Ιουνίου 1995, T-9/93, Schöller κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1611, σκέψη 140).
- 88 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες, για να υποστηρίξουν την άποψη του «μη αναγκαίου» χαρακτήρα των χορηγηθεισών στην ΙIva ενισχύσεων, τονίζουν ότι, λαμβανομένης υπόψη της εμπειρίας του παρελθόντος και των πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας στον χαλυβουργικό τομέα, κάθε απόπειρα αποκαταστάσεως της βιωσιμότητας της εν λόγω επιχειρήσεως μέσω κρατικής ενισχύσεως θα καταλήξει αναπόφευκτα σε αποτυχία, με σοβαρές συνέπειες επί του ανταγωνισμού.
- 89 Ωστόσο, οι προσφεύγουσες δεν προσκομίζουν κανένα συγκεκριμένο στοιχείο που να επιτρέπει να τεκμαρθεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμησή της περί του αναγκαίου των επίμαχων ενισχύσεων και, ειδικότερα, περί της ικανότητάς τους να διευκολύνουν την εξυγίανση της δικαιούχου επιχειρήσεως.
- 90 Το να υποστηρίζεται όμως, με επίκληση απλώς και μόνο της αναποτελεσματικότητας των προηγούμενων ενισχύσεων, ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν θα καταστήσουν πιθανώς δυνατή την επίτευξη των αναμενομένων αποτελεσμάτων δεν συνιστά παρά αμιγώς θεωρητική και υποθετική προεξόφληση των γεγονότων. Συγκεκριμένα, η προσπάθεια να προβληθούν στο μέλλον τα αποτελέσματα του παρελθόντος, χωρίς να εξετάζονται κατά τρόπο εμπειριστατώμενο οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις που επιβάλλει η επίδικη απόφαση για να πραγματοποιηθεί μια αναδιάρθρωση της δικαιούχου επιχειρήσεως ικανή να διασφαλίσει τη βιωσιμότητά της, δεν μπορεί να αποτελεί μέσο αποδείξεως της εκ μέρους της Επιτροπής παραβάσεως της Συνθήκης.
- 91 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, από το ιστορικό και το αιτιολογικό της επίδικης αποφάσεως προκύπτει ότι έγινε εμπειριστατωμένη ανάλυση της σημερινής καταστάσεως κρίσεως της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας, καθώς και των πλέον ενδεδειγμένων μέσων για την αντιμετώπισή της. Η Επιτροπή παρέσχε διερευνη-

τική εντολή σε έναν ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, τον κ. Braun, στον οποίο ανατέθηκε το έργο της συγκεντρώσεως και καταγραφής των σχεδίων κλεισίματος επιχειρήσεων του χαλυβουργικού τομέα και του οποίου η έκθεση υποβλήθηκε στις 29 Ιανουαρίου 1993. Η έκθεση αυτή, που προσκομίστηκε από την Επιτροπή, ενίσχυε τα δεδομένα που περιείχε η ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 23ης Νοεμβρίου 1992 (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 4). Επιπλέον, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η Επιτροπή εξέτασε διεξοδικά, επικουρούμενη από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, το πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως που συνόδευε το σχέδιο ενισχύσεως που είχε καταρτίσει το οικείο κράτος μέλος, υπό το πρίσμα της ικανότητάς του να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα της δικαιούχου επιχειρήσεως (σημείο III του αιτιολογικού της επίδικης αποφάσεως).

- 92 Επιπλέον, από τις ανακοινώσεις της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως, προκύπτει ότι το καθού όργανο ανέλυσε κατά τρόπο εμπειριστατωμένο τις προϋποθέσεις βιωσιμότητας της επιχειρήσεως που έλαβε τις επίμαχες ενισχύσεις. Ειδικότερα, το κεφάλαιο 2 της ανακοινώσεως SEC(93) 2089 τελικό της Επιτροπής προς στο Συμβούλιο και τη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ, της 15ης Δεκεμβρίου 1993, με την οποία ζητήθηκε η σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής ΕΚΑΧ βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης, περιέχει την αναλυτική περιγραφή των προοπτικών βιωσιμότητας των επιχειρήσεων (ILP και AST) που προέκυψαν από την ιδιωτικοποίηση του ομίλου Iva (σημεία 2.5 και 2.6), όπως αυτές έγιναν δεκτές από το Συμβούλιο, καθώς και μνεία των ενεργειών ενός ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα επιφορτισμένου να εντοπίσει «the hot-rolling mills which could be closed without jeopardizing the viability of either of the new companies, be it ILP or AST» («τα ελασματοουργεία θερμής ελάσεως που θα μπορούσαν να κλείσουν χωρίς να βλαφθεί η βιωσιμότητα κάποιας από τις νέες εταιρίες, είτε της ILP είτε της AST»· ibidem, σημείο 2.9). Από το εν λόγω έγγραφο προκύπτει ότι ο εμπειρογνώμονας έλαβε υπόψη έξι εναλλακτικές λύσεις συνιστάμενες σε διαφορετικές υποθετικές περιπτώσεις κλεισίματος και μειώσεως παραγωγικής ικανότητας, μεταξύ των οποίων η Ιταλική Κυβέρνηση επέλεξε τη δεύτερη. Η εναλλακτική λύση 2 περιγράφεται κατά τον ακόλουθο τρόπο: «eliminating one of the four reheating furnaces belonging to the n° 1 mill and one of the three furnaces belonging to the sheet mill at Taranto and closing down completely the facilities at Bagnoli» («κατάργηση της μιας από τις τέσσερις καμίνους αναθερμάνσεως που ανήκουν στο ελασματοουργείο αριθ. 1 και μιας από τις τρεις καμίνους που ανήκουν στο ελασματοουργείο λαμαρινών στον Τάραντα και πλήρες κλείσιμο των εγκαταστάσεων στο Bagnoli»· ibidem, σημείο 2.9). Βάσει των στοιχείων αυτών, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η ILP και η AST θα ήσαν βιώσιμες. Ειδικότερα, στηριζόμενη στο κριτήριο ότι μια χαλυβουργική επιχείρηση καθίσταται βιώσιμη «if it is able to show a return on its equity capital in the range of 1-1,5 % of turnover» («αν είναι σε

θέση να πραγματοποιήσει κέρδος επί του μετοχικού κεφαλαίου της της τάξεως του 1 έως 1,5 % του κύκλουεργασιών»· *ibidem*, σημείο 3.3.2, σ. 20), η Επιτροπή τόνισε ότι τα κέρδη της ILP θα ήσαν της τάξεως του 1,4 έως 1,5 % του κύκλου εργασιών, ακόμη και αν οι χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις επρόκειτο να αυξηθούν. Όσον αφορά τα επίπεδα παραγωγής που θα μπορούσαν να μη βλάψουν τη βιωσιμότητα της ILP και της AST, τα σημεία 2.5 και 2.6 του εν λόγω εγγράφου (σ. 5 έως 8) περιέχουν μια οικονομική ανάλυση των προϋποθέσεων που είναι απαραίτητες για να επιτευχθεί ικανοποιητική κατάσταση το αργότερο κατά το τέλος του 1996· τα αποτελέσματα αυτά χρησιμοποιήθηκαν για να οριστεί το περιεχόμενο του άρθρου 2 της επίδικης αποφάσεως.

93 Είναι ομοίως παντελώς αβάσιμα και τα επιχειρήματα των προσφευγουσών που αφορούν την επίπτωση της επίδικης αποφάσεως επί του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες παραλείπουν να λάβουν υπόψη τις προφυλάξεις που έλαβε η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, προκειμένου να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα της ΙΙνα, καλύπτοντας ιδίως το χρέος της επιχειρήσεως αυτής (βλ. το σημείο II του αιτιολογικού της επίδικης αποφάσεως), περιορίζοντας ταυτοχρόνως τα χρηματοοικονομικά μέτρα αναδιαρθρώσεως στα απολύτως αναγκαία ποσά, ούτως ώστε να μην αλλοιωθούν οι συνθήκες εμπορίου της κοινοτικής βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον, ειδικότερα ενόψει των σημερινών δυσχερειών της χαλυβουργικής αγοράς (σημείο VI του αιτιολογικού της επίδικης αποφάσεως). Υπό το πρίσμα αυτό, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, προκειμένου να μην παράσχει στη δικαιούχο επιχείρηση αθέμιτο πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις του τομέα, μεριμνά ιδίως, με την επίδικη απόφαση, να μην τυχάνει η επιχείρηση αυτή ευθύς εξαρχής καθαρών χρηματοοικονομικών επιβαρύνσεων κατώτερων του 3,5 % του ετησίου κύκλου εργασιών (3,2 % για την AST), πράγμα το οποίο, σύμφωνα με τα υποστηριζόμενα από το εν λόγω όργανο που δεν αντικρούστηκε από τις προσφεύγουσες επί του σημείου αυτού, αντιπροσωπεύει τον σημερινό μέσον όρο για τις κοινοτικές χαλυβουργικές επιχειρήσεις. Γενικότερα, η επίδικη απόφαση επιβάλλει, στο άρθρο 2, ορισμένες προϋποθέσεις που σκοπό έχουν να διασφαλίσουν ότι η ενίσχυση για τη λειτουργία περιορίζεται στο αυστηρώς αναγκαίο. Ενόψει των στοιχείων αυτών, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, με την οποία επιχειρούν να αποδείξουν ότι στην παρούσα κατάσταση πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας οι επίμαχες ενισχύσεις απλώς θα παρείχαν τη δυνατότητα στον δικαιούχο τους να πωλεί τα προϊόντα του σε χαμηλότερες τιμές, εις βάρος των ανταγωνιστών του, είναι παντελώς αβάσιμη.

94 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι προσφεύγουσες δεν προσκομίζουν κανένα στοιχείο που να επιτρέπει την υπόθεση ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι οι επίμαχες ενισχύσεις, συνοδευόμενες από τις προϋποθέσεις που επέβαλε η επίδικη απόφαση, ήσαν αναγκαίες για την υλοποίηση ορισμένων στόχων της Συνθήκης.

- 95 Επομένως, η επίδικη απόφαση δεν είναι παράνομη λόγω της φερομένης παραβάσεως των προϋποθέσεως εφαρμογής του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.

Επί του τρίτου λόγου που αφορά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 96 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η επίδικη απόφαση παραλείπει να επιβάλει στη δικαιούχο επιχείρηση επαρκή μείωση της παραγωγής χάλυβα. Οι προσφεύγουσες βάλλουν κατά της απόψεως της Επιτροπής ότι η υποχρέωση της ΙIva να μειώσει την παραγωγική της ικανότητα κατά 2 εκατομμύρια τόνους ετησίως αντιπροσωπεύει επαρκές αντιστάθμισμα για τη χορήγηση των επίμαχων ενισχύσεων και για τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που μπορεί να προκύψουν από αυτή.
- 97 Οι προσφεύγουσες προσάπτουν ειδικότερα στην Επιτροπή ότι εφάρμοσε, για να καθορίσει το ποσό της εν λόγω μείωσης παραγωγικής ικανότητας, ένα «κριτήριο ανάλογο με εκείνο που χρησιμοποιήθηκε στις λοιπές περιπτώσεις ενισχύσεων προς χαλυβουργικές επιχειρήσεις». Το καθού όργανο όμως θα έπρεπε να είχε λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την αποδοτικότητα των εγκαταστάσεων της δικαιούχου επιχείρησης και την προσπάθεια αναδιαρθρώσεως στην οποία αυτή είχε αποδυθεί προτού λάβει την ενίσχυση, το ουσιώδες γεγονός ότι η επιχείρηση αυτή είχε ήδη λάβει ενισχύσεις και τον τρόπο κατά τον οποίο τις είχε χρησιμοποιήσει και, τέλος, το μερίδιό της όσον αφορά το πλεόνασμα παραγωγικής ικανότητας. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, η χορήγηση των επίμαχων ενισχύσεων θα έπρεπε να είχε συνοδευτεί με την υποχρέωση μείωσης παραγωγικής ικανότητας πολύ περισσότερο από 2 εκατομμύρια τόνους ετησίως.
- 98 Εν πάση περιπτώσει, κατά τις προσφεύγουσες, αν η Επιτροπή είχε εφαρμόσει το ίδιο κριτήριο με εκείνο που εφάρμοσε κατά την έγκριση των ενισχύσεων που καταβλήθηκαν στις ανατολικογερμανικές επιχειρήσεις, οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας στις οποίες οφείλει να προβεί η ΙIva θα έφθαναν περίπου στο ύψος των 3 εκατομμυρίων τόνων.

- 99 Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έπρεπε να συμπεριλάβει στη μείωση παραγωγικής ικανότητας που επιβλήθηκε στην ΙΙνα το «προηγούμενο κλείσιμο εγκαταστάσεων», διότι αυτό, στην περίπτωση της ΙΙνα, αποτέλεσε το εκάστοτε αντιστάθμισμα για ενισχύσεις που αυτή έλαβε κατά το παρελθόν.
- 100 Περαιτέρω, η άποψη της Επιτροπής ότι πρέπει να γίνει αναφορά στη μέγιστη δυνατή παραγωγή (ΜΔΜ), για να καθοριστούν οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας που πρέπει να πραγματοποιηθούν, πρέπει να απορριφθεί διότι δεν καθιστά δυνατή την επίτευξη πραγματικής μείωσης της παραγωγής του δικαιούχου των ενισχύσεων, μείωση η οποία είναι και η μόνη ικανή, κατά τις προσφεύγουσες, να αντισταθμίσει τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που προκαλούν οι ενισχύσεις αυτές. Εν προκειμένω, είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθεί μείωση παραγωγικής ικανότητας πολύ μεγαλύτερη των 4 εκατομμυρίων τόνων προϊόντων θερμής ελάσεως για να υπάρξει αντίκτυπος στην αγορά, δεδομένου ότι η ικανότητα της ΙΙνα είναι σήμερα ανώτερη τουλάχιστον κατά 4 εκατομμύρια τόνους από την πραγματική παραγωγή της.
- 101 Υπό το πρίσμα αυτό, οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι η επίδικη απόφαση δεν διασφαλίζει ούτε καν τη μείωση παραγωγικής ικανότητας κατά 2 εκατομμύρια τόνους που επέβαλε η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, η μείωση αυτή περιλαμβάνει το κλείσιμο της χαλυβουργικής εγκαταστάσεως στο Bagnoli, όπου τίποτα δεν έχει παραχθεί από τα μέσα του 1992 (βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο της 15ης Δεκεμβρίου 1993, σ. 22 έως 23), καθώς και τη μείωση παραγωγικής ικανότητας κατά 1,7 εκατομμύρια τόνους στον Τάραντα, όπου η επίσημη παραγωγική ικανότητα (3,5 εκατομμύρια τόνοι) είναι πολύ ανώτερη από την πραγματική παραγωγή (περίπου 2 εκατομμύρια τόνοι).
- 102 Η Επιτροπή βάλλει κατά του συνόλου των επιχειρημάτων που προέβαλαν οι προσφεύγουσες. Η επιβληθείσα εν προκειμένω μείωση παραγωγικής ικανότητας, η οποία φθάνει περίπου τους 750 000 τόνους ετησίως και ανά δισεκατομμύριο ECU χορηγηθείσας ενισχύσεως, είναι η προσήκουσα. Περαιτέρω, οι «άλλες περιπτώσεις ενισχύσεων προς τις χαλυβουργικές επιχειρήσεις», τις οποίες αναφέρει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο της 15ης Δεκεμβρίου 1993, εγκρίθηκαν με τις πέντε λοιπές προπαρατεθείσες αποφάσεις, που εκδόθηκαν αυθημερόν με την επίδικη απόφαση, βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης. Οι αποφάσεις αυτές συνιστούν μαζί με την επίδικη το σύνολο των μέτρων που ελήφθησαν τότε, προκειμένου να διευκολυνθεί η αναδιάρθρωση της χαλυβουργικής βιομηχανίας. Συναφώς, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, επί 5,5 εκατομμυρίων τόνων μειώσεων παραγωγικών ικανοτήτων που επιβλήθηκαν στις έξι αυτές αποφάσεις, τα 2 εκατομμύρια τόνων αφορούν την ΙΙνα.

- 103 Εν προκειμένω, η Επιτροπή έλαβε ιδίως υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση του ομίλου Ινβα. Συνεκτίμησε όχι μόνον τη μείωση παραγωγικών ικανοτήτων που έπρεπε να πραγματοποιηθεί, αλλά και άλλα στοιχεία που διαφέρουν από τη μια περιφέρεια της Κοινότητας στην άλλη, όπως είναι η προσπάθεια αναδιαρθρώσεως που καταβλήθηκε πριν από το 1981, τα περιφερειακά και κοινωνικά προβλήματα που προκάλεσε η κρίση της χαλυβουργικής βιομηχανίας, η τεχνική εξέλιξη και η προσαρμογή των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις των αγορών.
- 104 Στο πλαίσιο αυτό, δεν μπορεί να προσάπτεται στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη τις ενισχύσεις που είχαν κατά το παρελθόν χορηγηθεί στην Ινβα. Συναφώς, οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν, προς στήριξη των ισχυρισμών τους, καμία συγκεκριμένη ένδειξη που να επιτρέπει να τεκμαρθεί η εκ μέρους της δικαιούχου επιχειρήσεως μη προσήκουσα χρήση των ενισχύσεων αυτών.
- 105 Η Ινβα τονίζει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εν προκειμένω κριτήρια εκτιμήσεως ανάλογα με εκείνα τα οποία χρησιμοποίησε έναντι των λοιπών επιχειρήσεων που έλαβαν επιδοτήσεις. Συγκεκριμένα, οι έξι προαναφερθείσες αποφάσεις, που εκδόθηκαν στις 12 Απριλίου 1994, πληρούν όλες τις ίδιες προϋποθέσεις, επιδιώκουν τους ίδιους στόχους και ικανοποιούν τα ίδια κριτήρια εκτιμήσεως που ορίζονται στο γενικό πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως της κοινοτικής χαλυβουργικής βιομηχανίας. Οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας που επιβλήθηκαν στην Ινβα δεν αντιστοιχούν παρά σε μια ιδιαίτερα αυστηρή και άτεγκτη εφαρμογή των εν λόγω κριτηρίων. Μολονότι η Επιτροπή δεν οφείλει να τηρεί μια αυστηρή σχέση μεταξύ των μειώσεων παραγωγικής ικανότητας και του ύψους των ενισχύσεων, προσπάθησε στο μέτρο του δυνατού να τηρήσει μια σταθερή σχέση 750 000 τόνων μειώσεως παραγωγικής ικανότητας ετησίως ανά δισεκατομμύριο ECU καταβαλλομένης ενισχύσεως. Περαιτέρω, η Ινβα αμφισβητεί επίσης τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών ότι η μείωση παραγωγικής ικανότητας που επέβαλε η επίδικη απόφαση δεν έχει κανένα πρακτικό αποτέλεσμα στην κοινή αγορά του χάλυβα. Συγκεκριμένα, η ισχύουσα κατάσταση δικαιολογεί την επαναλειτουργία, χωρίς υπερβολική δυσχέρεια, του εργοστασίου στο Bagnoli, ενώ όσον αφορά τον Τάραντα το επιχείρημα ότι η Επιτροπή υπολόγισε το κλείσιμο των εγκαταστάσεων συνεκτιμώντας τις μειώσεις παραγωγικής ικανότητας που είχαν ήδη πραγματοποιηθεί ως αντιστάθμισμα προηγούμενων επενδύσεων δεν είναι βάσιμο, διότι η δεύτερη κάμινος αναθερμάνσεως του Τάραντα είναι ακόμη σε επιχειρησιακή κατάσταση και η απόφαση για την κατάργησή της είχε σημαντικές συνέπειες στην αγορά του χάλυβα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 106 Στο πλαίσιο του λόγου αυτού που αφορά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η επίδικη απόφαση δεν επιβάλλει στη δικαιούχο επιχείρηση επαρκείς μειώσεις παραγωγικής ικανότητας, ως αντιστάθμισμα των οικονομικών πλεονεκτημάτων που της παρέχονται με τις επίμαχες ενισχύσεις και των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που προκύπτουν από αυτές.
- 107 Κατά το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την Επιτροπή για να αντιμετωπισθούν περιπτώσεις μη προβλεπόμενες από τη Συνθήκη πρέπει να τηρούν τις διατάξεις του άρθρου 5 της Συνθήκης, στο οποίο αναφέρεται ότι η Επιτροπή εκπληρώνει την αποστολή της «με περιορισμένες παρεμβάσεις». Η τελευταία αυτή διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται ως καθιέρωση της αρχής της αναλογικότητας (βλ., στο πνεύμα αυτό, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Roemer στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Απριλίου 1960, 31/59, *Acciaieria e Tubificio di Brescia κατά Ανωτάτης Αρχής*, Rec. 1960, σ. 151, 179, ειδικότερα σ. 189).
- 108 Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, το Δικαστήριο έκρινε με την προπαρατεθείσα απόφασή του Γερμανία κατά Επιτροπής ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει τη χορήγηση ενισχύσεων «οι οποίες θα μπορούσαν να επιφέρουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά σιδήρου και χάλυβα» (σκέψη 30). Στο ίδιο πνεύμα, το Δικαστήριο τόνισε με την απόφασή του της 13ης Ιουνίου 1958, 15/57, *Compagnie des hauts fourneaux de Chasse κατά Ανωτάτης Αρχής* (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 235, 243), ότι το όργανο αυτό «έχει την υποχρέωση να ενεργεί με σύνεση και να μην επεμβαίνει παρά αφού σταθμίσει προσεκτικά τα διαφορετικά συμφέροντα, περιορίζοντας — κατά το δυνατόν — τις ζημιές που μπορούν να προβλεφθούν έναντι των τρίτων».
- 109 Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή διαθέτει στον τομέα αυτό «διακριτική εξουσία η οποία αντιστοιχεί στις πολιτικές ευθύνες» που έχει (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιουνίου 1990, C-8/89, *Zardi*, Συλλογή 1990, σ. I-2515, σκέψη 11). Συνεπώς, μόνον «η πρόδηλη ακαταλληλότητα» ή το

υπερβολικό μιας αποφάσεως ληφθείσας από την Επιτροπή σε σχέση με τον στόχο που επιδιώκει μπορεί να θίξει τη νομιμότητα της αποφάσεως αυτής (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1989, 265/87, Schröder, Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 22, καθώς και της 9ης Ιουλίου 1985, 179/84, Bozzelli, Συλλογή 1985, σ. 2301).

- 110 Εν προκειμένω, πρέπει συνεπώς να εξεταστεί, υπό το φως της προπαρατεθείσας νομολογίας, αν η Επιτροπή επέβαλε με την επίδικη απόφαση στη δικαιούχο επιχείρηση το προσήκον κλείσιμο εγκαταστάσεων και την προσήκουσα μείωση παραγωγικής ικανότητας, ως αντιστάθμισμα για τις εγκριθείσες ενισχύσεις.
- 111 Προς τούτο, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν πρέπει να αποδεικνύεται μεταξύ του «ποσού των ενισχύσεων και της εκτάσεως της παραγωγικής ικανότητας που πρέπει να περιοριστεί» καμία «ακριβής ποσοτική σχέση» (βλ., συναφώς, την προπαρατεθείσα απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 33). Αντιθέτως, οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τα ακριβή ποσά των προς έγκριση ενισχύσεων «δεν περιορίζονται μόνο στον αριθμό των τόνων παραγωγικής ικανότητας που πρέπει να περιοριστεί, αλλά περιλαμβάνουν και άλλα στοιχεία τα οποία ποικίλλουν από μια περιοχή της Κοινότητας στην άλλη», όπως η προσπάθεια αναδιαρθρώσεως, τα περιφερειακά και κοινωνικά προβλήματα που προκαλεί η κρίση της χαλυβουργικής βιομηχανίας, η τεχνολογική εξέλιξη και η προσαρμογή των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις της αγοράς (ibidem, σκέψη 34). Από τα ανωτέρω έπεται ότι η εκτίμηση της Επιτροπής δεν μπορεί να υπόκειται σε έλεγχο στηριζόμενο αποκλειστικά σε οικονομικά κριτήρια. Η εκτίμηση αυτή μπορεί θεμιτώς να λαμβάνει υπόψη ποικίλα στοιχεία πολιτικής, οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, στο πλαίσιο της ασκήσεως της διακριτικής της εξουσίας βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης.
- 112 Στην υπό κρίση περίπτωση, από την ανάλυση τόσο του αιτιολογικού και του περιεχομένου του διατακτικού της επίδικης αποφάσεως όσο και του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται προκύπτει ότι η Επιτροπή επέβαλε στη δικαιούχο επιχείρηση προσήκουσες προϋποθέσεις ως αντιστάθμισμα για τις επίμαχες ενισχύσεις, προκειμένου να συμβάλει στην αναδιάρθρωση του συνόλου του οικείου τομέα και στη μείωση των παραγωγικών ικανοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους που επιδιώκονται με την έγκριση των εν λόγω ενισχύσεων (βλ. ανωτέρω σκέψη 81).

113 Συγκεκριμένα, από τα σημεία V και VI του αιτιολογικού της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή μερίμνησε για την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας. Η Επιτροπή τονίζει, μεταξύ άλλων, στο σημείο V, ότι, «για να μειωθούν στο ελάχιστο οι επιπτώσεις επί του ανταγωνισμού, είναι σκόπιμο όπως η ιταλική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα του δημόσιου τομέα συμβάλει σε αποφασιστικό βαθμό στη διαρθρωτική προσαρμογή που απαιτείται ακόμη στον τομέα αυτό, μέσω της μείωσης παραγωγικής ικανότητας [πραγματοποιούμενης] ως αντιστάθμισμα της κατ' εξαίρεση εγκριθείσας ενίσχυσης», και ότι «η χορήγηση της ενίσχυσης λειτουργίας πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο». Στην προοπτική αυτή, η Επιτροπή επιβάλλει στο άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής μειώσεις ικανότητας παραγωγής ετοιμών προϊόντων θερμής ελάσεως κατά 1,7 εκατομμύρια τόνους ετησίως, με την κατεδάφιση ορισμένων καμίνων αναθερμάσεως στον Τάραντα — ή κατά 0,5 εκατομμύρια τόνους ετησίως, με την κατεδάφιση άλλων εγκαταστάσεων οι οποίες παρήγαγαν το ίδιο είδος προϊόντων μέχρι την ημερομηνία ιδιωτικοποίησεως της Inva και ανήκουν στον νέο ιδιοκτήτη της ILP —, και το πλήρες κλείσιμο των εγκαταστάσεων στο Bagnoli. Η επιβληθείσα έτσι συνολική μείωση παραγωγικής ικανότητας φθάνει τα 2 εκατομμύρια τόνους ετησίως, σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε η Επιτροπή, κατά τις οποίες το ποσό που έγινε δεκτό για το κλείσιμο του εργοστασίου στο Bagnoli — που διέθετε μέγιστη παραγωγική ικανότητα 1,25 εκατομμυρίων τόνων — δεν ήταν παρά 0,3 εκατομμύρια τόνοι. Η μείωση αυτή δεν φαίνεται να είναι προδήλως δυσανάλογη, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως στον χαλυβουργικό τομέα του οικείου κράτους μέλους, από την άποψη της συνολικής μείωσης κατά 19 εκατομμύρια τόνους που προγραμματίζει η Επιτροπή στο πλαίσιο του συνολικού προγράμματος αναδιαρθρώσεως της ευρωπαϊκής χαλυβουργικής βιομηχανίας, στο οποίο εντάσσεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

114 Ειδικότερα, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία που ανέπτυξαν οι προσφεύγουσες για να αποδείξουν ότι δεν είναι προσήκουσες οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας που επέβαλε η επίδικη απόφαση. Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας που αναφέρει ειδικώς η επίδικη απόφαση δεν καλύπτουν ορισμένες μειώσεις που είχαν ήδη επιβληθεί με τις προηγούμενες αποφάσεις που ενέκριναν τη χορήγηση ενισχύσεων στην Inva. Επί του σημείου αυτού, οι ισχυρισμοί των προσφευγουσών αντικρούονται από τα ακριβή και λεπτομερειακά στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή όσον αφορά, αφενός, τα είδη προϊόντων και τις συγκεκριμένες εγκαταστάσεις που υπέστησαν μείωση παραγωγικής ικανότητας βάσει των προηγούμενων αποφάσεων και, αφετέρου, την πραγματική υλοποίηση των μειώσεων αυτών, υπό τον έλεγχο της Επιτροπής. Ομοίως, οι προσφεύγουσες δεν λαμβάνουν υπόψη, όταν προβάλλουν την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας της Inva που ακολούθησε τις επενδύσεις που πραγματοποίησε ο όμιλος αυτός κατά τα προηγούμενα έτη στον Τάραντα και στο Novi Ligure, το γεγονός

ότι η προπαρατεθείσα απόφαση 89/218 που είχε εγκρίνει ενισχύσεις προς την ΙΙνα δεν απαγόρευε στην επιχείρηση αυτή τηνπραγματοποίηση τέτοιων επενδύσεων. Επιπλέον, και εν πάση περιπτώσει, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων στο Nove Ligure δεν πραγματοποιήθηκε παρά με το αντιστάθμισμα μιας αντίστοιχης μείωσης παραγωγικής ικανότητας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή και δεν αμφισβητήθηκαν από τις προσφεύγουσες. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηρίζεται ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να επιβάλει με την επίδικη απόφαση πρόσθετη μείωση παραγωγικής ικανότητας αντιστοιχούσας στις επενδύσεις αυτές, υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.

115 Περαιτέρω, πρέπει επίσης να απορριφθεί η άποψη ότι η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη με την επίδικη απόφαση τις ενισχύσεις που καταβλήθηκαν κατά το παρελθόν στην ΙΙνα, στο μέτρο που η έγκριση των ενισχύσεων αυτών παρασχέθηκε υπό περιστάσεις διαφορετικές με τις προκειμένες και συνοδευόταν τότε και αυτή από την υποχρέωση πραγματοποίησης ορισμένων συγκεκριμένων μειώσεων παραγωγικής ικανότητας, όπως υπενθυμίστηκε μόλις ανωτέρω. Εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη απόφαση μπορούσε και όφειλε μόνο να προβλέπει προσήκουσα μείωση παραγωγικής ικανότητας σε σχέση με το ύψος της ενισχύσεως την οποία ενέκρινε και τον σκοπό της.

116 Δεύτερον, πρέπει να απορριφθούν τα επιχειρήματα των προσφευγουσών ότι οι επιβληθείσες εν προκειμένω μειώσεις παραγωγικής ικανότητας είναι δυσανάλογες, για τον λόγο ότι δεν λαμβάνουν υπόψη τις προηγούμενες προσπάθειες αναδιαρθρώσεως της ΙΙνα, την αποδοτικότητά της και το μεριδίό της στο πλεόνασμα παραγωγικής ικανότητας της χαλυβουργικής βιομηχανίας. Συγκεκριμένα, πρέπει να τονιστεί, αφενός, ότι οι προβαλλόμενες αυξήσεις της ικανότητας παραγωγής ακατέργαστου χάλυβα στην ιταλική αγορά μπορούν σε μεγάλο βαθμό να καταλογιστούν στις σημαντικές ιδιωτικές χαλυβουργικές επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στη χώρα αυτή και όχι στη δημόσια επιχείρηση ΙΙνα, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, και, αφετέρου, ότι η ΙΙνα μείωσε ιδίως την ικανότητα παραγωγής χυτοσιδήρου και χάλυβα κατά 5,78 εκατομμύρια τόνους ετησίως, μεταξύ του 1980 και του 1986, βάσει της προπαρατεθείσας αποφάσεως 89/218. Επιπλέον, και εν πάση περιπτώσει, η άποψη των προσφευγουσών ότι η προσπάθεια μείωσης της παραγωγικής ικανότητας πρέπει αποκλειστικά να βαρύνει τις επιχειρήσεις που τυγχάνουν ενισχύσεως και να λαμβάνει υπόψη την αποδοτικότητά τους, ενώ οι άλλες επιχειρήσεις μπορούν να διατηρούν πλεονασματική ικανότητα ενόσω το επιτρέπει αυτό η οικονομική τους κατάσταση, αγνοεί τον ίδιο τον σκοπό της επίδικης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, η χορήγηση των επίμαχων ενισχύσεων δεν έχει ως αποκλειστικό σκοπό να διευκολύνει τη μείωση του συνολικού πλεονάσματος παραγωγικής ικανότητας, αλλά αποβλέπει επίσης στην αποκα-

τάσταση της βιωσιμότητας της Πνα, προκειμένου να επιδιωχθούν ορισμένοι οικονομικοί και κοινωνικοί σκοποί πρώτης προτεραιότητας, στο ειδικό πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως. Στο πλαίσιο αυτό, οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας που επέβαλε στην Πνα η επίδικη απόφαση έπρεπε να καθοριστούν σε συνάρτηση όχι μόνο προς την ανάγκη να συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στη διαρθρωτική προσαρμογή του χαλυβουργικού τομέα, ως αντιστάθμισμα για τις επίμαχες ενισχύσεις, αλλά και σε συνάρτηση προς τις απαιτήσεις που συνδέονται με την αποκατάσταση της βιωσιμότητάς της.

117 Τρίτον, στο πλαίσιο της ίδιας συλλογιστικής, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη ότι η μείωση παραγωγικής ικανότητας θα έπρεπε να εκτιμηθεί βάσει της πραγματικής παραγωγής της δικαιούχου επιχειρήσεως και όχι βάσει της μέγιστης δυνατής παραγωγής της. Συγκεκριμένα, όπως τονίζει η Επιτροπή, σε μια κατάσταση πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας, η ποσότητα που παράγεται από μια επιχείρηση εξαρτάται βασικά από την εξέλιξη της συγκυρίας. Συνεπώς, αντανακλά περισσότερο την κατάσταση της αγοράς παρά την παραγωγική ικανότητα της επιχείρησής αυτής. Μόνον η μέγιστη παραγωγική ικανότητα — την οποία η οικεία επιχείρηση μπορεί να κινητοποιήσει ταχέως και με λίγα έξοδα — αντιπροσωπεύει μια σταθερή αξία που καθιστά δυνατή την αξιολόγηση, ανεξάρτητα από τις συγκυριακές διακυμάνσεις, της ικανότητας την οποία η επιχείρηση πράγματι διαθέτει. Επιπλέον, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η μείωση αυτής της μέγιστης παραγωγικής ικανότητας έχει επίπτωση στην αγορά, στο μέτρο που οι εγκαταστάσεις που κλείνουν δεν είναι πλέον διαθέσιμες, ιδίως σε περίπτωση βλάβης άλλων εγκαταστάσεων ή σε περίοδο αυξήσεως της ζήτησεως.

118 Για το σύνολο των λόγων αυτών, το επιχείρημα των προσφευγουσών που συνίσταται στη σύγκριση των μειώσεων παραγωγικής ικανότητας που επιβλήθηκαν εν προκειμένω με τις μειώσεις που πραγματοποιήθηκαν με άλλες αποφάσεις, αφορώσες, για παράδειγμα, επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην πρώην Ανατολική Γερμανία, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, στο μέτρο που οι μειώσεις παραγωγικής ικανότητας είναι ανάλογες με την ειδική κατάσταση της οικείας αγοράς. Οι προσφεύγουσες όμως όχι μόνον δεν προσδιορίζουν αυτές τις «άλλες αποφάσεις» στις οποίες αναφέρονται, αλλά, επιπλέον, δεν προσκομίζουν καμία ένδειξη σχετική τόσο με τον οικείο τομέα όσο και με την κατάσταση των επιχειρήσεων τις οποίες αφορούν οι αποφάσεις αυτές. Επιπλέον, εν προκειμένω, οι μόνον συγκεκριμένοι λόγοι που προβάλλουν οι προσφεύγουσες, για τους οποίους, κατ' αυτές, η ειδική κατάσταση της ιταλικής δημόσιας χαλυβουργικής βιομηχανίας θα δικαιολογούσε σημαντικά μεγαλύτερες μειώσεις παραγωγικής ικανότητας απ' ό,τι εκείνες που προβλέπει η προσβαλλόμενη απόφαση, δεν είναι βάσιμοι, όπως κρίθηκε μόλις ανωτέρω.

- 119 Επομένως, είναι αβάσιμος ο λόγος που αφορά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Επί του τετάρτου λόγου που αφορά παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 120 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η επίδικη απόφαση παραβαίνει την απαγόρευση των διακρίσεων του άρθρου 4, στοιχείο β', της Συνθήκης, το οποίο απαγορεύει τα μέτρα και τις πρακτικές που εισάγουν διάκριση μεταξύ παραγωγών, αγοραστών και καταναλωτών. Οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι το Δικαστήριο με την απόφασή του της 24ης Φεβρουαρίου 1987, 304/85, Falck κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 871, σκέψη 27), έκρινε ότι «καίτοι κάθε παρέμβαση στον τομέα των ενισχύσεων μπορεί να ευνοήσει μια επιχείρηση σε σχέση με άλλη, η Επιτροπή δεν μπορεί, ωστόσο, να εγκρίνει ενισχύσεις η χορήγηση των οποίων θα μπορούσε να προκαλέσει προφανή διάκριση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων θα προκαλούσε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον».
- 121 Η επίδικη απόφαση παραβιάζει διπλώς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων: συνεπάγεται άνιση μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων που τελούν σε πανομοιότυπη κατάσταση με εκείνη της Ilva, καθώς και άνιση μεταχείριση του ιδιωτικού τομέα σε σχέση με τον δημόσιο, στον οποίο ανήκει η Ilva. Ειδικότερα, η Thyssen Stahl, η Preussag Stahl και οι λοιπές επιχειρήσεις μέλη της ενώσεως της γερμανικής χαλυβουργίας Wirtschaftsvereinigung Stahl, καθώς και η Hoogovens Groep, οι οποίες παρουσιάζουν όλες σημαντικά μικρότερα πλεονάσματα παραγωγικής ικανότητας απ' ό,τι η Ilva, υφίστανται αδικώς δυσμενή διάκριση με την απόφαση που εγκρίνει τη χορήγηση των ενισχύσεων στην Ilva. Η διαπίστωση αυτή ισχύει και για το σύνολο του ιδιωτικού τομέα, εφόσον στην πράξη οι ενισχύσεις που εγκρίνονται βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης χορηγούνται αποκλειστικά στις δημόσιες επιχειρήσεις.

122 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Πνα ότι η απόφαση του Πρωτοδικείου δεν πρέπει να κλονίσει την ισορροπία που υφίσταται μεταξύ των θέσεων των διαφόρων επιχειρήσεων που έλαβαν επιδοτήσεις, οι προσφεύγουσες τον θεωρούν προδήλως ανακριβή: η Πνα δεν θα υποστεί δυσμενή διάκριση αν το Πρωτοδικείο ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση και αν εξακολουθήσουν να ισχύουν οι λοιπές αποφάσεις. Δεν υφίσταται ισότητα μέσα στην ανισότητα ούτε δικαίωμα για ίση αθέμιτη μεταχείριση.

123 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Ιταλική Δημοκρατία, τονίζει κατ' αρχάς ότι κάθε απόφαση που αφορά το μέγεθος των ενισχύσεων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα οποία οφείλουν να κοινοποιούν το περιεχόμενό της στην Επιτροπή. Η Επιτροπή είναι αρμόδια μόνο να εξετάζει αν τα συμφέροντα της Κοινότητας διαφυλάσσονται συνολικά και αν οι προγραμματιζόμενες ενισχύσεις επιδιώκουν την υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης χωρίς να νοθεύουν τον ανταγωνισμό. Εν προκειμένω, η επίδικη απόφαση συντελεί αναμφισβήτητα στην αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας στο σύνολό της, διότι εντάσσεται σε ένα συνολικό πρόγραμμα και συνοδεύεται από πολύ αυστηρές προϋποθέσεις σχετικές με την ιδιωτικοποίηση της Πνα και το κλείσιμο ορισμένων εγκαταστάσεων. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για δυσμενή διάκριση μεταξύ της Πνα και των λοιπών ανταγωνιστριών χαλυβουργικών επιχειρήσεων, καθώς και μεταξύ της ιδιωτικής χαλυβουργίας και των δημόσιων χαλυβουργικών επιχειρήσεων. Εξάλλου, μέτρα χρηματοδοτικής υποστηρίξεως θα μπορούσαν επίσης να θεσπιστούν σε περίπτωση που οι ιδιωτικές χαλυβουργικές επιχειρήσεις θα προέβαιναν στο κλείσιμο εγκαταστάσεων. Ειδικότερα, διάφορες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και οι τρεις προσφεύγουσες επιχειρήσεις, ζήτησαν μέσω του Eurofer και έλαβαν, με την απόφαση 94/6/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1993, περί εγκρίσεως κοινού χρηματοδοτικού μηχανισμού, όσον αφορά μεμονωμένα προγράμματα που συνεπάγονται το κλείσιμο εγκαταστάσεων παραγωγής βαρέων μορφοχαλύβων, φύλλων και πλατιών ταινιών θερμής ελάσεως και λαμαρινών quarto της κοινοτικής βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ 1994, L 6, σ. 30), την έγκριση να δημιουργήσουν έναν κοινό χρηματοδοτικό μηχανισμό, προκειμένου να υλοποιήσουν μεμονωμένα προγράμματα κλεισίματος παραγωγικών εγκαταστάσεων.

124 Κατά το Συμβούλιο, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Συγκεκριμένα, από τα επιχειρήματα που προέβησαν συναφώς οι προσφεύγουσες ουδόλως προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είχε ως αποτέλεσμα διαφορετική μεταχείριση, αντικειμενικά αδικαιολόγητη, μεταξύ της επιχειρήσεως Πνα και των προσφευγουσών.

- 125 Η ΙΙνα τονίζει ότι δεν είναι δυνατόν να υποστηρίζεται ότι οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενισχύσεις τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης απ' ό,τι οι ανταγωνιστές τους, παρά μόνον αν αποδεικνύεται ότι το πλεονέκτημα που τους χορηγείται δεν συνοδεύεται από προσήκον αντιστάθμισμα από την άποψη του κοινού συμφέροντος. Εν προκειμένω όμως οι επίδικες ενισχύσεις χορηγήθηκαν με αντίτιμο ένα προσήκον αντιστάθμισμα υπό μορφή χρηματοοικονομικής αναδιαρθρώσεως, μείωσης παραγωγικών ικανοτήτων και ιδιωτικοποιήσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 126 Κατά το άρθρο 4, στοιχείο β', της Συνθήκης, «τα μέτρα ή κάθε πρακτική που εισάγουν διάκριση μεταξύ παραγωγών» θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά του χάλυβα και κατά συνέπεια απαγορεύονται εντός της Κοινότητας.
- 127 Κατά πάγια νομολογία, δημιουργείται δυσμενής διάκριση όταν όμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο, πράγμα που συνεπάγεται μειονέκτημα για ορισμένους επιχειρηματίες σε σχέση με άλλους, χωρίς η διαφορετική αυτή μεταχείριση να δικαιολογείται από την ύπαρξη σχετικά σημαντικών αντικειμενικών διαφορών (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1985, 250/83, Finsinder κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 131, σκέψη 8). Ειδικότερα στον τομέα των ενισχύσεων προς τη χαλυβουργία, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι υφίσταται άνιση μεταχείριση και συνεπώς δυσμενής διάκριση όταν μια απόφαση εγκρίσεως συνεπάγεται «είτε διαφορετικά οφέλη για επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση είτε παρόμοια οφέλη για επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα που βρίσκονται σε αισθητά διαφορετικές καταστάσεις» (προπαρατεθείσα απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 36).
- 128 Στον τομέα των ενισχύσεων, το ζήτημα της δημιουργίας δυσμενών διακρίσεων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ εξετάστηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Falck κατά Επιτροπής. Το Δικαστήριο, αφού τόνισε ότι η ευθύνη της χορηγήσεως της ενισχύσεως ανήκει πρωτίστως στη σχετική κυβέρνηση, προσδιόρισε τον ρόλο της Επιτρο-

πής ως εξής: «Βεβαίως (...) καιτοι κάθε παρέμβαση στον τομέα των ενισχύσεων μπορεί να ευνοήσει μια επιχείρηση σε σχέση με άλλη, η Επιτροπή δεν μπορεί, ωστόσο, να εγκρίνει ενισχύσεις η χορήγηση των οποίων θα μπορούσε να προκαλέσει προφανή διάκριση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων θα προκαλούσε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον» (σκέψη 27).

129 Εν προκειμένω, για να καθοριστεί αν η επίδικη απόφαση συνεπάγεται δυσμενή διάκριση, πρέπει να εξεταστεί αν προβαίνει σε διαφορετική μεταχείριση της επιχειρήσεως που έλαβε τις επίδικες ενισχύσεις, σε σχέση με τη μεταχείριση την οποία θα επιφύλασσε σε άλλες επιχειρήσεις τελούσες στην ίδια κατάσταση, ή αν συνεπάγεται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

130 Προς τούτο, πρέπει κατ' αρχάς να τονιστεί ότι οι προσφεύγουσες δεν προβάλλουν κανένα επιχείρημα δυνάμενο να αποδείξει ότι οι επίμαχες ενισχύσεις έτυχαν ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής απ' ό,τι άλλες όμοιες κρατικές ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν στο όργανο αυτό (βλ. ανωτέρω σκέψη 118). Παραλείπουν ομοίως να παράσχουν την παραμικρή ένδειξη που θα επέτρεπε να τεκμαρθεί ότι η επίδικη απόφαση μπορεί να νοθεύσει τους όρους του ανταγωνισμού «σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον» και συνεπάγεται ως εκ τούτου «πρόδηλες» διακρίσεις εις βάρος, ειδικότερα, των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

131 Επιπλέον, όπως υποστηρίζει η Ιταλική Κυβέρνηση, από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η επίδικη απόφαση και από την ίδια την απόφαση δεν προκύπτει κανένα στοιχείο που να επιτρέπει να υποστηριχθεί ότι η εν λόγω απόφαση επηρεάστηκε καθοριστικά από το γεγονός ότι η επιχείρηση που έλαβε την ενίσχυση ήταν δημόσια και ότι, κατά συνέπεια, η απόφαση θα ήταν διαφορετική αν επρόκειτο για ιδιωτική επιχείρηση. Περαιτέρω, ο δημόσιος χαρακτήρας της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως δεν μπορούσε να ληφθεί θεμιτώς υπόψη από την Επιτροπή για να αρνηθεί την έγκριση των επίμαχων ενισχύσεων, διότι έτσι θα παραβίαζε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων.

- 132 Επιπλέον, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. ανωτέρω τις σκέψεις 112 έως 121), τα πλεονεκτήματα τα οποία παρέχονται στην επιχείρηση που έλαβε τις επίμαχες ενισχύσεις είναι ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους, χάρη ιδίως στις υποχρεώσεις που επιβάλλονται ως αντιστάθμισμα στην επιχείρηση αυτή, υπό μορφή μειώσεως της παραγωγικής της ικανότητας. Επιπλέον, οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που προκύπτουν από την επίδικη απόφαση περιορίζονται στο αυστηρώς αναγκαίο μέτρο (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 93) και δικαιολογούνται από τον ίδιο τον σκοπό της αποφάσεως αυτής — την αποκατάσταση υγιούς και αποδοτικής διαρθρώσεως για τη δικαιούχο επιχείρηση —, ο οποίος κρίθηκε συμβατός προς τη Συνθήκη (βλ. ανωτέρω τις σκέψεις 77 έως 83). Τέλος, το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως αυτής αναφέρει ότι «οι ενισχύσεις δεν χρησιμοποιούνται για την άσκηση αθέμιτου ανταγωνισμού». Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως, στην περίπτωση παραβάσεως μιας από τις υποχρεώσεις αυτές, η Επιτροπή μπορεί να απαιτήσει την αναστολή της καταβολής ή την επιστροφή των επίμαχων ενισχύσεων.
- 133 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή ενήργησε προς το κοινό συμφέρον, εκτιμώντας τα διάφορα συμφέροντα και μεριμνώντας για τη διασφάλιση υπερτέρων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων, αποφεύγοντας τις δυσμενείς συνέπειες για τους λοιπούς επιχειρηματίες, στο μέτρο που αυτό καθίσταται δυνατό από το ίδιο το αντικείμενο και τον σκοπό των επίδικης αποφάσεως.
- 134 Η ανάλυση αυτή συνάδει με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο έκρινε, με την προπαρατεθείσα απόφασή του Valsabbia κ.λπ. κατά Επιτροπής (σκέψη 49) ότι: «Η Επιτροπή υποχρεούται, βεβαίως, δυνάμει του άρθρου 3 της Συνθήκης, να ενεργεί προς το κοινό συμφέρον, αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι πρέπει να ενεργεί προς το συμφέρον όλων ανεξαιρέτως, καθόσον το έργο της δεν συνεπάγεται την υποχρέωση να ενεργεί μόνον υπό τον όρο ότι δεν θίγεται κανένα συμφέρον. Αντίθετα, πρέπει να ενεργεί εκτιμώντας τα διάφορα συμφέροντα, αποφεύγοντας τις ζημιογόνες συνέπειες, αν το επιτρέπει λογικά η απόφαση που πρόκειται να λάβει. Η Επιτροπή μπορεί προς το κοινό συμφέρον να κάνει χρήση της εξουσίας εκδόσεως αποφάσεων την οποία διαθέτει ανάλογα με τις απαιτήσεις των περιστάσεων, ακόμα και εις βάρος ορισμένων συγκεκριμένων συμφερόντων.»
- 135 Επομένως, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών ότι η επίδικη απόφαση είναι πλημμελής λόγω παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου που αφορά παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 136 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η επίδικη απόφαση παραβαίνει την υποχρέωση αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 15 της Συνθήκης, τούτο δε από διάφορες απόψεις.
- 137 Πρώτον, η επίδικη απόφαση δεν περιέχει καμία αιτιολογία όσον αφορά τη δυνατότητα της Επιτροπής να εγκρίνει τις επίμαχες ενισχύσεις, οι οποίες είναι ασύμβατες προς τον ισχύοντα κώδικα ενισχύσεων, χωρίς να τηρούνται οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες που θεσπίζει ο κώδικας αυτός.
- 138 Δεύτερον, η Επιτροπή δεν προσδιορίζει με την επίδικη απόφαση τους στόχους των άρθρων 2 και 3 της Συνθήκης που επιδιώκει εγκρίνοντας τη χορήγηση ενισχύσεων στην Πνα.
- 139 Τρίτον, η Επιτροπή δεν παρέθεσε ικανοποιητική αιτιολογία ούτε όσον αφορά τον απαραίτητο χαρακτήρα των εγκριθεισών ενισχύσεων, υπό την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου που αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι σημαντικές ενισχύσεις χορηγήθηκαν επανειλημμένως στην Πνα, υπό την προϋπόθεση να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητά της εντός ορισμένης προθεσμίας χάρη σ' ένα πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως, και ότι η επιχείρηση ουδέποτε συμμορφώθηκε με την υποχρέωση αυτή.
- 140 Τέλος, η Επιτροπή δεν ανέφερε στην επίδικη απόφαση τον λόγο για τον οποίο η μείωση παραγωγικών ικανοτήτων ύψους 2 εκατομμυρίων τόνων ετησίως, ως αντιστάθμισμα για ενισχύσεις 2,6 δισεκατομμυρίων ECU, είναι εύλογη και επαρκής. Επιπλέον, η απόφαση αυτή δεν περιέχει κανένα στοιχείο αναφορικά με την εκ μέρους της Επιτροπής εξέταση των συνεπειών των ενισχύσεων επί του ανταγωνισμού, καθώς και του κινδύνου διακρίσεων εις βάρος των υπολοίπων χαλυβουργικών επιχειρήσεων.

- 141 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Ιταλική Δημοκρατία, υπενθυμίζει ότι ο βαθμός της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως εξαρτάται από τη φύση της επίμαχης πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η πράξη αυτή (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιανουαρίου 1973, 13/72, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 349). Εν προκειμένω, η αιτιολογία είναι επαρκής λόγω τόσο του συνολικού πλαισίου της προσβαλλομένης αποφάσεως όσο και της συμμετοχής των προσφευγουσών στον προβληματισμό της Επιτροπής όσον αφορά την αναδιάρθρωση της κοινοτικής χαλυβουργίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 142 Το άρθρο 5, δεύτερο εδάφιο, τέταρτη περίπτωση, της Συνθήκης προβλέπει ότι η Κοινότητα «καθιστά γνωστούς τους λόγους της δράσεώς της». Το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, διευκρινίζει ότι «οι αποφάσεις, οι συστάσεις και οι γνώμες της Επιτροπής αιτιολογούνται και αναφέρονται στις γνώμες που έχουν υποχρεωτικά ζητηθεί». Από τις διατάξεις αυτές, καθώς και από τις γενικές αρχές της Συνθήκης ΕΚΑΧ, προκύπτει ότι η Επιτροπή υπέχει υποχρέωση αιτιολογήσεως όταν εκδίδει γενικές ή ατομικές αποφάσεις, όποια και αν είναι η νομική βάση που επέλεξε προς τούτο.
- 143 Κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και να διαφαίνεται από αυτή κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στον κοινοτικό δικαστή να ασκεί τον έλεγχό του. Δεν απαιτείται η αιτιολογία να προσδιορίζει όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία. Η αιτιολογία πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του κειμένου της πράξεως, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, και προπαρατεθείσα απόφαση Skibsværftslforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 230). Επιπλέον, η αιτιολογία μιας πράξεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως, μεταξύ άλλων, «του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως να λάβουν εξηγήσεις οι αποδέκτες της πράξης ή άλλα πρόσωπα που αφορά η πράξη, κατά την έννοια του άρθρου 33, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΚΑΧ» (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, 172/83 και 226/83, Hoogovens Groep κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2831, σκέψη 24).

- 144 Εν προκειμένω, πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά οι διάφορες αιτιάσεις των προσφευγουσών που αφορούν την υποτιθέμενη ανεπάρκεια της αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως. Όσον αφορά, πρώτον, τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή θεωρούσε ότι είχε την εξουσία να εγκρίνει τις επίμαχες ενισχύσεις, εκτός του πλαισίου των διατάξεων του κώδικα ενισχύσεων, βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, η απόφαση αυτή περιέχει επαρκή αιτιολογία, στα σημεία I και IV, όπου αναφέρεται σαφώς και λεπτομερώς ότι, ενόψει της σοβαρής επιδεινώσεως της αγοράς του χάλυβα και των σοβαρών δυσχερειών που εμφανίστηκαν στον τομέα αυτόν εντός πολλών κρατών μελών, μεταξύ των οποίων και η Ιταλία, η Κοινότητα αντιμετώπιξε μια απρόβλεπτη κατάσταση δικαιολογούσα την προσφυγή στο άρθρο αυτό.
- 145 Όσον αφορά, δεύτερον, τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή θεώρησε ότι η επίμαχη ενίσχυση, η οποία αποσκοπεί στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας της δικαιούχου επιχειρήσεως, συνέβαλε στην υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης, πρέπει να τονιστεί ότι οι λόγοι αυτοί εκτίθενται στο σημείο IV και αναπτύσσονται σε διάφορα μέρη της αιτιολογίας της αποφάσεως. Ειδικότερα, από το σημείο IV προκύπτει ότι, σύμφωνα με την Επιτροπή, η εξυγίανση της Πνα πρέπει να θεωρείται σύμφωνη προς τους στόχους των άρθρων 2 και 3 της Συνθήκης, λόγω των σοβαρών δυσχερειών που δημιουργήθηκαν στον χαλυβουργικό τομέα, εν προκειμένω στην Ιταλία, από τα μέσα του 1990. Δεδομένου ότι η οικονομική και κοινωνική επίπτωση που θα είχε η αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχειρήσεως αυτής στον χαλυβουργικό τομέα του οικείου κράτους μέλους ήταν πρόδηλη κατά την περίοδο κρίσεως που περιγράφεται στην εν λόγω απόφαση, η έλλειψη τυπικού προσδιορισμού των συγκεκριμένων διατάξεων των άρθρων 2 και 3, των οποίων η εφαρμογή επιδιώκεται ειδικότερα εν προκειμένω, δεν μπορεί να θεωρηθεί ανεπάρκεια της αιτιολογίας. Περαιτέρω, στα σημεία V και VI του αιτιολογικού, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η επίδικη απόφαση αποσκοπεί ιδίως να συμβάλει στη διαρθρωτική προσαρμογή του τομέα μέσω μειώσεων παραγωγικής ικανότητας. Η Επιτροπή τονίζει επίσης ότι ένας από τους σκοπούς που επιδιώκονται με τις διάφορες προϋποθέσεις που επιβάλλει συνίσταται στον περιορισμό στο ελάχιστο των αποτελεσμάτων των επίμαχων ενισχύσεων επί του ανταγωνισμού. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως ήταν επαρκής ώστε να επιτρέψει στις προσφεύγουσες να προσδιορίσουν τους στόχους της Συνθήκης που η απόφαση αυτή επιδιώκει και να εκτιμήσουν αν η εξυγίανση της Πνα ήταν σύμφωνη προς τους στόχους αυτούς.
- 146 Όσον αφορά, τρίτον, την ικανότητα της επίμαχης ενισχύσεως να καταστήσει δυνατή την εξυγίανση της επιχειρήσεως που έλαβε την ενίσχυση, το Πρωτο-

δικείο διαπιστώνει ότι η επίδικη απόφαση αναφέρει σαφώς τα μέσα με τα οποία η βιωσιμότητα της Ινβα οφείλει, κατά την Επιτροπή, να αποκατασταθεί, απαριθμώντας, ιδίως στο σημείο II του αιτιολογικού, τις διάφορες πτυχές του προγράμματος αναδιαρθρώσεως που υποστηρίζεται από την ενίσχυση αυτή. Από το σημείο αυτό προκύπτει σαφώς ότι η αποκατάσταση της βιωσιμότητας της Ινβα επιδιώκεται μέσω της ιδιωτικοποίησης του ομίλου, η οποία συνιστά τον βασικό στόχο της επίμαχης ενισχύσεως, και μέσω ενός νέου προγράμματος αναδιοργανώσεως πραγματοποιουμένης ιδίως με τη διάσπαση του πυρήνα των δραστηριοτήτων του ομίλου σε δύο νέες εταιρίες, σύμφωνα με το σύστημα που περιγράφεται στην απόφαση.

- 147 Επιπλέον, η Επιτροπή διευκρινίζει στην επίδικη απόφαση (σημείο III του αιτιολογικού) ότι, στο πλαίσιο της εξετάσεως του προγράμματος αναδιαρθρώσεως που της κοινοποίησε η Ιταλική Κυβέρνηση, χρησιμοποίησε τα ίδια κριτήρια που είχε επιβάλει κατά την προηγούμενη αναδιάρθρωση της κοινοτικής χάλυβουργικής βιομηχανίας. Τα κριτήρια αυτά συνεπώς δεν μπορούσαν να τα αγνοούν οι επιχειρηματίες του τομέα αυτού και, ιδίως, οι προσφεύγουσες. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επίδικη απόφαση, διευκρινίζοντας τις κύριες πτυχές του προαναφερθέντος προγράμματος αναδιαρθρώσεως, ανέφερε επαρκώς κατά νόμο τους λόγους για τους οποίους η επίμαχη ενίσχυση θα παρείχε, κατά την Επιτροπή, τη δυνατότητα στην Ινβα να αποκτήσει υγιή και βιώσιμη διάρθρωση.
- 148 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτουν σαφώς οι λόγοι για τους οποίους οι επίμαχες ενισχύσεις θα κατόρθωναν, κατά την Επιτροπή, να υλοποιήσουν τους επιδιωκόμενους στόχους, αντίθετα προς τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην Ινβα κατά την περίοδο 1988-1991. Στο σημείο II του αιτιολογικού της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή κάνει εξάλλου τον απολογισμό αυτών των προηγουμένων ενισχύσεων, οι οποίες θα έπρεπε να καταστήσουν δυνατή «υπό κανονικές συνθήκες αγοράς και με βάση αυστηρή εκτέλεση και έντονο έλεγχο της διαχείρισης, τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχείρησης». Η Επιτροπή τονίζει ότι, παρά τη σημαντική προσπάθεια αναδιαρθρώσεως, ο επιδιωκόμενος στόχος δεν επιτεύχθηκε από την Ινβα η οποία, από το 1991, συνέχισε να συσσωρεύει ελλείμματα. Στο σημείο IV του αιτιολογικού της αποφάσεως, η Επιτροπή συσχετίζει την κατάσταση αυτή με τη σημαντική επιδείνωση της αγοράς του χάλυβα, από τα μέσα του 1990, για να δικαιολογήσει την έκδοση της επίδικης αποφάσεως βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης.
- 149 Επιπλέον, η αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως, όσον αφορά τη βιωσιμότητα της δικαιούχου επιχείρησεως, συμπληρώνεται και αναπτύσσεται σε μεγάλο

βαθμό με τα έγγραφα της δικογραφίας. Η Επιτροπή προσκόμισε, μεταξύ άλλων, το πλήρες κείμενο της ανακοινώσεώς της της 15ης Δεκεμβρίου 1993 προς το Συμβούλιο [έγγραφο SEC(93) 2089 τελικό], με την οποία ζήτησε τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου, βάσει του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Η ανακοίνωση αυτή, που αναπαράγει εν μέρει το περιεχόμενο μιας προηγούμενης ανακοινώσεως της 10ης Νοεμβρίου 1993 [έγγραφο SEC(93) 1745 τελικό], περιέχει μια εμπειριστατωμένη ανάλυση των προϋποθέσεων βιωσιμότητας της επιχειρήσεως που έλαβε τις επίμαχες ενισχύσεις (βλ. ανωτέρω σκέψη 92).

150 Τέλος, πρέπει, τέταρτον, να απορριφθεί η αιτίαση ότι η αιτιολογία είναι ανεπαρκής όσον αφορά, αφενός, τον προσήκοντα χαρακτήρα των μειώσεων παραγωγικής ικανότητας που επιβλήθηκαν ως αντιστάθμισμα για τις επίμαχες ενισχύσεις και, αφετέρου, τον περιορισμό των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που η απόφαση αυτή συνεπάγεται. Όπως κριθήκαμε ήδη (βλ. ανωτέρω σκέψεις 93 και 113), οι διάφορες αυτές πτυχές εξετάστηκαν ευρέως στην επίδικη απόφαση.

151 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η επίδικη απόφαση δεν είναι παράνομη λόγω της φερομένης ανεπάρκειας της αιτιολογίας της.

Επί του έκτου λόγου που αφορά το μη σύννομο της διαδικασίας εκδόσεως της αποφάσεως

152 Ο λόγος αυτός αποτελείται από δύο μέρη. Η επίδικη απόφαση αφίσταται της σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου. Επιπλέον, δεν τηρήθηκε η διαδικασία που θεσπίζουν τα άρθρα 97 επ. της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ).

Επί της προβαλλομένης παραβάσεως της σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 153 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η επίδικη απόφαση δεν τηρεί τη σύμφωνη γνώμη που διατύπωσε το Συμβούλιο. Η καταληκτική ημερομηνία της 30ής Ιουνίου 1994, που επιβλήθηκε στην Πνα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της όσον αφορά τη μείωση παραγωγικών ικανοτήτων και το κλείσιμο εγκαταστάσεων, η οποία προβλέπεται στην ανακοίνωση της 15ης Δεκεμβρίου 1993 στην οποία στηρίχθηκε η γνώμη του Συμβουλίου, δεν περιελήφθη στο διατακτικό της επίδικης αποφάσεως. Η ημερομηνία αυτή αναφέρεται μόνον στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως αυτής, ως απλό στοιχείο του προγράμματος αναδιαρθρώσεως που υπέβαλε η Ιταλική Κυβέρνηση.
- 154 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η επίδικη απόφαση αφίσταται της σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου. Μολονότι η ημερομηνία της 30ής Ιουνίου 1994 δεν διαλαμβάνεται ρητώς στο διατακτικό της αποφάσεως, η εν λόγω απόφαση τονίζει την ανάγκη τήρησεως του προγράμματος αναδιαρθρώσεως, στο οποίο κάνει αναφορά το όγδοο εδάφιο του σημείου II που αναφέρει την ημερομηνία αυτή. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αιτιολογία συνιστά ένα από τα ουσιώδη στοιχεία μιας νομικής πράξεως (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 131/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 905, σκέψη 37).
- 155 Η Πνα τονίζει ότι η ημερομηνία που καθόρισε το Συμβούλιο για το κλείσιμο των σχετικών εγκαταστάσεων περιλαμβάνεται στο αιτιολογικό της αποφάσεως. Προσθέτει ότι τήρησε την προθεσμία αυτή, οπότε δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μνεία της εν λόγω ημερομηνίας στο αιτιολογικό της αποφάσεως δεν αρκεί για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 156 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση της σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου, που προβλέπεται επιτακτικά

από το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, διότι η καταληκτική ημερομηνία της 30ής Ιουνίου 1994, για την εκ μέρους της ΙΙνα εκπλήρωση της υποχρεώσεώς της περί μειώσεως των παραγωγικών ικανοτήτων στην τοποθεσία του Τάραντα, περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 1993 (σημείο 3.3.4, σ.24), επί της οποίας στηρίζεται η γνώμη του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1993, αλλά δεν περιλαμβάνεται στο διατακτικό της επίδικης αποφάσεως, εμφανιζόμενη αποκλειστικά στο αιτιολογικό (σημείο ΙΙ, όγδοο εδάφιο).

157 Δεν αμφισβητείται ότι η ημερομηνία της 30ής Ιουνίου 1994 περιλαμβανόταν στο πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως και ιδιωτικοποίησεως του ομίλου ΙΙνα που εγκρίθηκε από το Istituto nazionale per la ricostruzione industriale (IRI) τον Σεπτέμβριο του 1993 και κοινοποιήθηκε από την Ιταλική Κυβέρνηση στην Επιτροπή με έγγραφο της 13ης Δεκεμβρίου 1993 (βλ. το σημείο ΙΙ του αιτιολογικού της σχετικής αποφάσεως). Ομοίως δεν αμφισβητείται ότι η ημερομηνία αυτή περιλαμβανόταν στο σημείο 3.3.4, σ. 24, της ανακοινώσεως της Επιτροπής προς το Συμβούλιο της 15ης Δεκεμβρίου 1993, επί της οποίας στηρίχθηκε η γνώμη του Συμβουλίου, και ότι δεν περιλαμβάνεται στο διατακτικό της αποφάσεως 94/259, αλλά αποκλειστικά στο αιτιολογικό (σημείο ΙΙ).

158 Το άρθρο 95 όμως, καίτοι προβλέπει ότι η απόφαση της Επιτροπής πρέπει να λαμβάνεται «μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου», δεν καθορίζει τον τρόπο κατά τον οποίο η Επιτροπή οφείλει να ζητήσει τη γνώμη: ειδικότερα, δεν διευκρινίζει σαφώς αν η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει σχέδιο αποφάσεως στο Συμβούλιο. Η πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής συνίσταται, από τη δεκαετία του '60, στην υποβολή στο Συμβούλιο μιας ανακοινώσεως, περιλαμβάνουσας τα θεμελιώδη στοιχεία του εθνικού προγράμματος ενισχύσεων, καθώς και τις γενικές κατευθύνσεις της προγραμματιζομένης δράσεως. Η διαδικασία που χρησιμοποιήθηκε για την έκδοση της αποφάσεως που αφορά την ΙΙνα ακολουθεί αυτή την κατεύθυνση συμπεριφορές.

159 Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την πρακτική που συνίσταται στην υποβολή στο Συμβούλιο μιας ανακοινώσεως αντί ενός σχεδίου αποφάσεως. Ισχυρίζονται απλώς ότι ένα σημαντικό στοιχείο της ανακοινώσεως που υποβλήθηκε στο Συμβούλιο δεν περιελήφθη στο διατακτικό της επίδικης αποφάσεως.

- 160 Η αιτίαση αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει στην ακύρωση της επίδικης απόφασης λόγω παραβάσεως ουσιωδών τύπων μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το Συμβούλιο δεν θα είχε παράσχει την ευνοϊκή γνώμη του αν γνώριζε το γεγονός ότι η Επιτροπή θα περιελάμβανε την ημερομηνία της 30ής Ιουνίου 1994 στο αιτιολογικό αντί για το διατακτικό της αποφάσεως που επρόκειτο να εκδώσει (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-959, καθώς και την προπαρατεθείσα απόφαση Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 243).
- 161 Το ίδιο όμως το Συμβούλιο τονίζει ότι «προσδιόρισε (...) ορισμένες προϋποθέσεις χορηγήσεως των ενισχύσεων, τα δε στοιχεία αυτά η Επιτροπή (...) τα έλαβε υπόψη» και ότι «στήριξε ανεπιφύλακτα το περιεχόμενο των μέτρων» που έλαβε η Επιτροπή.
- 162 Το Πρωτοδικείο συνάγει από τα ανωτέρω ότι η σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου αφορούσε την ουσία της προτάσεως δράσεως που προγραμματίζε η Επιτροπή, αφήνοντας σ' αυτήν ορισμένα περιθώρια χειρισμών όσον αφορά την ακριβή μορφή που η τελική απόφαση επρόκειτο να λάβει. Το διατακτικό όμως της επίδικης αποφάσεως (άρθρα 1, παράγραφος 1, 4, παράγραφος 1, και 6) τονίζει την απόλυτη ανάγκη τηρήσεως του προγράμματος αναδιορθώσεως, το οποίο περιγράφεται στο σημείο II του αιτιολογικού της αποφάσεως, όπου γίνεται ρητή αναφορά στην ημερομηνία της 30ής Ιουνίου 1994. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί εγγύως ότι η επίδικη απόφαση αψίσταται επί ενός θεμελιώδους σημείου των όσων ενέκρινε το Συμβούλιο.
- 163 Επομένως, η απόφαση 94/259 δεν είναι παράνομη λόγω της προβαλλομένης παραβάσεως της σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου.

Επί της προβαλλομένης παραβάσεως του άρθρου 97 της Συμφωνίας ΕΟΧ

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

164 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή δεν τήρησε τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων που προβλέπεται στα άρθρα 97 επ. της Συμφωνίας ΕΟΧ, η οποία απαιτεί, ιδίως, αφενός, το οικείο συμβαλλόμενο μέρος να ενημερώνει τα λοιπά συμβαλλόμενα μέρη σχετικά με τις τροποποιήσεις της εσωτερικής του νομοθεσίας, αφετέρου δε, η μικτή επιτροπή του ΕΟΧ να συμπεραίνει ότι η νομοθεσία, όπως τροποποιήθηκε, δεν θίγει την εύρυθμη λειτουργία της Συμφωνίας. Η υποχρέωση τηρήσεως της διαδικασίας αυτής απορρέει από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 27 της Συμφωνίας ΕΟΧ και 5 του πρωτοκόλλου 14. Δεδομένου ότι οι κανόνες αυτοί αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου και δεσμεύουν τα όργανα της Κοινότητας, στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που τους απονέμεται, η παράβασή τους συνιστά, κατά τις προσφεύγουσες, κατάχρηση εξουσίας.

165 Κατά την Επιτροπή, η επίκληση των άρθρων 97 επ. της Συμφωνίας ΕΟΧ δεν είναι λυσιτελής. Αφενός, η επίδικη απόφαση δεν συνιστά περίπτωση τροποποίησης της νομοθεσίας. Αφετέρου, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να αντλήσουν κανένα ατομικό δικαίωμα από ενδεχόμενη παράβαση των διαδικαστικών κανόνων που διαλαμβάνονται στη Συμφωνία ΕΟΧ. Εν πάση περιπτώσει, ενδεχόμενη παράβαση των κανόνων της διαδικασίας θα μπορούσε να προβληθεί αποκλειστικά στο πλαίσιο του ΕΟΧ και όχι στο πλαίσιο της παρούσας διαφοράς.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

166 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι οι διατάξεις της Συμφωνίας ΕΟΧ που επικαλούνται οι προσφεύγουσες περιέχουν διαδικαστικούς κανόνες που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλομένων μερών στο πλαίσιο της Συμφωνίας αυτής και των οποίων η παράβαση υπόκειται σ' ένα ειδικό

καθεστώς εποπτείας (άρθρα 108 επ. της Συμφωνίας ΕΟΧ) και διευθετήσεως των διαφορών (άρθρα 111 επ. της Συμφωνίας ΕΟΧ). Χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί το βάσιμο της απόψεως της Επιτροπής ότι «οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να αντλήσουν κανένα ατομικό δικαίωμα από ενδεχόμενη παράβαση των διαδικαστικών κανόνων που διαλαμβάνονται στη Συμφωνία ΕΟΧ», αρκεί να διαπιστωθεί εν προκειμένω ότι η έκδοση της επίδικης αποφάσεως δεν συνιστά, προδήλως, περίπτωση τροποποίησης της κοινοτικής νομοθεσίας υπό την έννοια των άρθρων 97 και 99, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΧ, δεδομένου ότι πρόκειται για ατομική και όχι γενική πράξη.

Επί του εβδόμου λόγου που αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

167 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η επίδικη απόφαση προσβάλλει τα δικαιώματα άμυνας. Μολονότι δεν προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 95 της Συνθήκης, η Επιτροπή θα έπρεπε να τάξει προθεσμία στους ενδιαφερόμενους για να της υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους στο πλαίσιο διαδικασίας διαβουλεύσεως ή, τουλάχιστον, να δημοσιεύσει στην Επίσημη Εφημερίδα τις αιτήσεις εγκρίσεως των ενισχύσεων που της είχαν υποβληθεί, αντί να περιοριστεί στην απλή γνωστοποίηση ότι κινούσε διαδικασία κατά της ΙIva. Μια τέτοια υποχρέωση απορρέει από τις γενικές αρχές του διαδικαστικού δικαίου, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Inicermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψεις 15 έως 18). Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κώδικα ενισχύσεων προβλέπει ότι η Επιτροπή πρέπει να τάσσει προθεσμία στους ενδιαφερομένους για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους προτού διαπιστώσει ότι μια ενίσχυση δεν είναι συμβατή προς τη Συνθήκη· η διάταξη αυτή έπρεπε να εφαρμοστεί, κατά μείζονα λόγο, στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από τον κώδικα ενισχύσεων.

168 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την άποψη της Επιτροπής ότι δεν υφίστατο υποχρέωση ακροάσεως των ανταγωνιστών της ΙIva πριν από την έκδοση της αποφάσεως, λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα μιας αποφάσεως ad hoc υπό την έννοια του άρθρου 95 της Συνθήκης, άποψη η οποία δεν συμβιβάζεται με την αρχή του κράτους δικαίου και η οποία αντιβαίνει σε πάγια νομολογία του Δικαστηρίου. Επιπλέον, δεν αρκούσε η απλή γνωστοποίηση της κινήσεως της διαδικασίας εγκρίσεως, η οποία έγινε γνωστή μέσω του Eurofer ή στο

πλαίσιο της συμβουλευτικής επιτροπής ΕΚΑΧ. Αφενός, τα στοιχεία που έγιναν γνωστά μέσω του Eurofer δεν επέτρεψαν στις επιχειρήσεις να γνωρίζουν καλώς τις λεπτομέρειες των συγκεκριμένων περιστατικών· αφετέρου, μεμονωμένες επιχειρήσεις δεν είχαν καμία πραγματική δυνατότητα, στα πλαίσια της εν λόγω συμβουλευτικής επιτροπής ΕΚΑΧ, να προβάλουν τις δικές τους παρατηρήσεις.

169 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Ιταλική Δημοκρατία, τονίζει ότι δεν υφίστανται κανόνες προβλέποντες την ακρόαση των ανταγωνιστών, στο πλαίσιο των ad hoc αποφάσεων βάσει του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Ενόψει του εξαιρετικού χαρακτήρα της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή φρονεί ότι ούτε η νομολογία σχετικά με το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ αναφέρεται σε τέτοιους κανόνες. Ομοίως δεν υπήρξε παράβαση των διαδικαστικών κανόνων που προβλέπονται στο άρθρο 6 του κώδικα ενισχύσεων. Όταν η Επιτροπή προτίθεται να λάβει αρνητική απόφαση σχετικά με σχέδια ενισχύσεων, διότι είναι ασύμβατα προς το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης, η διαδικασία πρέπει να κινείται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα, ενώ όταν η Επιτροπή, με τη συγκατάθεση του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρέπει να εγκρίνει μια ενίσχυση βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης, η εφαρμοστέα διαδικασία είναι στην περίπτωση αυτή εκείνη της τελευταίας αυτής διατάξεως, η οποία δεν προβλέπει προηγούμενη ακρόαση των ανταγωνιστών. Κατά την Επιτροπή, οι προσφεύγουσες, εν πάση περιπτώσει, είχαν επαρκώς την ευκαιρία να εκφράσουν την άποψή τους σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας, της οποίας μπόρεσαν να παρακολουθήσουν όλη την εξέλιξη μέσω του Eurofer και υπό την ιδιότητα του μέλους της συμβουλευτικής επιτροπής ΕΚΑΧ, με την οποία πρέπει να υπάρχει διαβούλευση βάσει του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Από τα πρακτικά των συνεδριάσεων της συμβουλευτικής επιτροπής ΕΚΑΧ προκύπτει ότι οι εκπρόσωποι της πλειονότητας των προσφευγουσών εκπροσωπούνταν στη συμβουλευτική επιτροπή και ότι ορισμένοι από αυτούς διατύπωσαν τη γνώμη τους επί του σχεδίου χορηγήσεως των ενισχύσεων.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

170 Η επίδικη απόφαση εκδόθηκε βάσει του άρθρου 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Η διάταξη αυτή προβλέπει τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και την υποχρεωτική διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ. Δεν καθιερώνει το δικαίωμα ακρόασεως των αποδεκτών των αποφάσεων και των ενδιαφερόμενων προσώπων. Αντιθέτως, το άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα ενισχύσεων θεσπίζει ένα τέτοιο δικαίωμα,

ορίζοντας ότι, «αν η Επιτροπή, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, διαπιστώσει ότι μια ενίσχυση δεν είναι συμβιβάσιμη με τις διατάξεις της παρούσας αποφάσεως, πληροφορεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σχετικά με την απόφασή της». Η διάταξη αυτή περιλαμβανόταν σε όλους τους κώδικες ενισχύσεων που προηγήθηκαν του ισχύοντος κώδικα, αρχής γενομένης από τον πρώτο κώδικα (βλ., συναφώς, την απόφαση 257/80/ΕΚΑΧ, της Επιτροπής, της 1ης Φεβρουαρίου 1980, περί δημιουργίας κοινοτικών κανόνων για τις ειδικές [ενισχύσεις] στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, JO L 29, σ. 5).

171 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας, στο μέτρο που, έστω και ελλείψει ρητής διατάξεως του άρθρου 95 της Συνθήκης, θα έπρεπε να κινήσει διαδικασία εκατέρωθεν ακροάσεως όσον αφορά τις προσφεύγουσες, σύμφωνα με το πρότυπο του άρθρου 6 του πέμπτου κώδικα ενισχύσεων. Οι προσφεύγουσες επιδιώκουν κατ' αυτόν τον τρόπο να αποδείξουν έναν παραλληλισμό μεταξύ του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ και του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ, προκειμένου να συναγάγουν μια γενική αρχή η οποία θα υποχρέωνε την Επιτροπή να εξασφαλίζει συστηματικά τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στη διαδικασία, κάθε φορά που καλείται να εκτιμήσει το συμβατό μιας κρατικής ενισχύσεως προς τη Συνθήκη.

172 Χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί το ζήτημα αν υφίσταται γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου παρέχουσα στους ενδιαφερομένους το δικαίωμα ακροάσεως κατά τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να τονιστεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως βάσει του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, που προβλέπει τη διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ, οι προσφεύγουσες είχαν, εν πάση περιπτώσει, την ευκαιρία να προβάλουν την άποψή τους στο πλαίσιο της επιτροπής αυτής. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 18 της Συνθήκης, τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής εκπροσωπούν τους παραγωγούς, τους εργαζομένους, τους καταναλωτές και τους εμπόρους. Από τον κατάλογο των μελών της επιτροπής αυτής (παράρτημα 5 του υπομνήματος ανταπαντήσεως) προκύπτει όμως ότι τρεις από τις προσφεύγουσες, ήτοι η Wirtschaftvereinigung Stahl, η Preussag Stahl, καθώς και η Hoogovens Groep, εκπροσωπούσαν σε ανώτατο επίπεδο στο πλαίσιο της επιτροπής αυτής. Όσον αφορά την Thyssen Stahl, μπόρεσε να προβάλει την άποψή της μέσω της ενώσεως Wirtschaftvereinigung Stahl, στην οποία έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή χωρίς να αντικρούεται επί του συγκεκριμένου αυτού σημείου από την ενδιαφερομένη. Δεν αμφισβητείται ότι το ζήτημα των ενισχύσεων προς την Ιβνα συζητήθηκε διά μακρών στα πλαίσια της συμβουλευτικής επιτροπής και ότι οι εκπρόσωποι των προσφευγουσών ήσαν παρόντες και διατύπωσαν τη γνώμη τους επί των προτεινομένων από την Επιτροπή μέτρων, είτε ατομικώς είτε μέσω της ενώσεως Wirtschaftvereinigung Stahl.

- 173 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι οι προσφεύγουσες είχαν μπορέσει να γνωστοποιήσουν την άποψή τους επί των επίμαχων ενισχύσεων, εν προκειμένω, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κώδικα ενισχύσεων, ενώ η Ιταλική Δημοκρατία δεν είχε ακόμη κοινοποιήσει στην Επιτροπή το νέο πρόγραμμα αναδιοργάνωσης και ιδιωτικοποίησης του ομίλου Ινα (σημείο II του αιτιολογικού της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η διαδικασία αυτή περατώθηκε ταυτόχρονα με την έκδοση της αποφάσεως αυτής, όπως προκύπτει από το σημείο VIII της εν λόγω αποφάσεως.
- 174 Επομένως, η επίδικη απόφαση δεν είναι, από καμία άποψη, παράνομη λόγω της φερομένης παραβάσεως της υποχρεώσεως κινήσεως της διαδικασίας εκατέρωθεν ακροάσεως.
- 175 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 176 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, όσον αφορά το αίτημά τους περί ακυρώσεως της επίδικης αποφάσεως. Δεδομένου ότι η Επιτροπή και η Ινα, παρεμβαίνουσα υπέρ αυτής, υπέβαλαν σχετικό αίτημα, πρέπει να καταδικαστούν οι προσφεύγουσες στην καταβολή των εξόδων της Επιτροπής και της Ινα.
- 177 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, τα κράτη μέλη και τα όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Επομένως, το Συμβούλιο και η Ιταλική Δημοκρατία, παρεμβαίνοντες, πρέπει να φέρουν τα έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει τις προσφεύγουσες στην καταβολή των εξόδων της καθής και της παρεμβαίνουσας Inva Laminati Piani SpA.**
- 3) Το Συμβούλιο και η Ιταλική Δημοκρατία θα φέρουν έκαστος τα έξοδά του.**

Saggio

Καλογερόπουλος

Tiili

Potocki

Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Οκτωβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio